

Sielis

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1984

4

liepa
rugpjūtis

TURINYS

G. Breichmanienė	Marija Baronaitė-Greblūnienė	4
	ir tautinio šokio atgimimas Lietuvoje	
A. Karvelytė	Eilėraščiai	10
S. Oželienė	Iš besikuriančios Lietuvos kariams	11
	ligoniams ir invalidams globoti	
	moterų komitetas	
J. Banaitienė	Pluoštas prisiminimų apie mano	14
	svainį komp. K.V. Banaitį	
M. Zoščenko	Aristokratė	18
• Knygos	Pr. Naujokaitis — "Pakirsta šaka"	20
	Br. Šimkienė — Nauja virimo knyga	20
	L. Šileikienė — Ką mano sesers liga	
	ir mirtis išaiškino man	22
• Moterys pasaulyje	A. Balašaitienė — Svečiuose pas VLIK-ą	23
• Madų ir grožio pasaulis		25
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	27
• Sveikata	J. Prunskis — Sveikas maistas ir su	29
	chemikalais	
• Atsiųsta paminėti		30

ILIUSTRACIJOS

M. Pretorius	16 a. lietuvės	6
T. Lepner	18 a. lietuvės	6
A. Tamošaitienė	Jaunamartės	9
J. Daniliauskienė	Medis	10
L. Gutauskas	Moteris	18
S. Valiuvenė	Jaunimas	21
J. Svirskis	L. laudies menas	27

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1984 m. Nr. 4 (160)

NORA KULPAVIČIENĖ — *redaktorė*

S. GIRDAUSKIENĖ — *lituanistė. Z. DIDŽBALIENĖ* — *korektorė*

L. MURAUSKIENĖ — *skyriaus vedėja*

B. PABEDINSKIENĖ — *administratorė. R. STABAČINSKIENĖ* — *ekspeditorė*

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1984 m. Nr. 4 (160)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

moteris

1984

4 (160)

KETVIRTOSIOS TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖS

GARBĖS VIEŠNIA MARIJA BARONAITĖ-GRĖBLIŪNIENĖ

UŽDEGA UGNĮ ŠVENTĖS ATIDARYMO METU 1972 M. ČIKAGOJE

MARIJA BARONAITĖ - GRĖBLIŪNIENĖ IR TAUTINIO ŠOKIO ATGIMIMAS LIETUVOJE

GENOVAITĖ DUMČIUTĖ-BREICHMANIENĖ

1983 m. pradžioje Adelaidėje, Pietų Australijoje, 75 m. amžiaus sukaktį kukliai ir tyliai atšventė Marija Baronaite-Grėbliūnienė. Tikrai 1983 m. "Pasaulio Lietuvyje" Nr. 3 ir "Moteryje" 1984 m. Nr. 1 ši jos sukaktis trumpai buvo suminėta. Per visus metus niekur kitur lietuviškoje spaudoje neteko nieko apie ją skaityti. Pas mus jau taip įprasta, kad tik žmogui amžinybėn iškeliauvus, apie jį rašomi nekrologai ir visi jo nuopelnai iškeliami. Todėl man kilo mintis su "Moters" skaitytojomis pasidalinti kai kuriomis žiniomis apie savo buvusią mokytoją, pažvelgti į jos gyvenimą, nuveiktus darbus, supažindinti su jos asmeniu, kurį man teko visą gyvenimą stebėti, nes mūsų keliai laiko bėgyje išsiskirdavo, bet ir vėl susikryžiuodavo. Be to, esu tikra, kad daugumas jaunesnių lietuvių moterų mažai apie M. Baronaitę yra skaičiusios, nes jos pavardė suminima tik sąryšyje su vienu ar kitu iš jos gabesnių mokinių išėjimu viešumon, pažymint, kad tai M. Baronaite's mokinys.

M. Baronaite gimė 1908 m. sausio 5 d. Vilniuje. Baigusi Panevėžio mergaičių gimnaziją, įstojo į Rygos Fizinio Auklėjimo Institutą, kurį baigė 1929 m. Gavusi valdžios stipendiją, 1930 m. išvyko į Austriją ir studijavo bei tobulinosi toje pat srityje Vienos ir Grazo universitetuose. Baigusi studijas 1935 m., grįžo į Kauną, kur jau veikė prieš metus įsteigti Aukštieji Kūno Kultūros Kursai. Šie kursai buvo įsteigti paruošti fizinio auklėjimo mokytojams, kurių buvo didelis trūkumas. M. Baronaite buvo pakviesta tuose kursuose lektore. Per 4 metus buvo paruoštos ir išleistos 4 laidos naujų mokytojų (42 vyrai ir 62 merginos). Užpildžius mokytojų trūkumo spragą, 1938 m. rudenį kursai buvo uždaryti ir Vytauto Didžiojo Universiteto Humanitarinių Mokslų Fakultete atidaryta Fizinio Auklėjimo katedra, kurion lektore vėl pakviesta M. Baronaite. Kursas buvo praplėstas ir išdėstytas į 4 metus. Kaip buvo tikėtasi, kai kurie Hum. mokslų studentų fizinį auklėjimą pasirinko šalutiniu dalyku. Kadangi daugumas mankštos, o taip pat ir teoretinių paskaitų vyko Kūno Kultūros Rūmuose, tad mums reikėdavo per 15

min. užbėgti į kalną ir pasibaigus paskaitai, vėl grįžti į Didžiuosius Universiteto Rūmus pakalnėje. Kai kurios mokytojos, baigusios anksčiau kursus, įstojo į universitetą toliau tobulintis ir gauti aukštojo mokslo diplomą. Vėliau vasaros atostogų metu ir daugiau mokytojų išvykdavo į užsienį pasitobulinti ritminės gimnastikos, išraiškos šokio ir kitose srityse, bet 1935-1938 m. M. Baronaite turbūt buvo vienintelė baigusi fizinio lavinimo kursą Austrijos universitete, tad jai ir teko aukščiausios pareigos — lektoriauti universitete. Ir jos vardas tampriai surištas su kvalifikuotų fizinio auklėjimo mokytojų paruošimu, kaip ir tautinių šokių atkūrimu.

Amerikoje ir Kanadoje tik paskutiniame dešimtmetyje pradėtas "garbinti" judesys ir įvairiausiomis progomis piršti "physical fitness", pripažįstant ir iškeliant neabejotiną judesio ir mankštos reikšmę jauniems ir seniems. Kai prieš 35 metus atvykome į Kanadą, labai nustebau, kokioje apvertkinoje padėtyje buvo fizinis auklėjimas, pvz. gimnazijoje be kovos žaidimų jokia kita mankšta nebuvo privaloma. Šiandien viskas yra priešingai: steigiami įvairūs privatūs klubai, kur vakarais galima mankštintis; daugumoje moterų žurnalų įvesti mankštos skyriai; televizijoje nuolatinės pamokos rytais ir vakarais. Daugelis įstaigų sudaro sąlygas savo tarnautojams sportuoti pietų pertraukos metu, leidžiamos įvairios brošiūros, kuriose išaiškinamas judesio teigiamas veikimas palaikyti kūną ilgiau aktyvų, patvarų ir jauną, pagyvinant kraujo apytaką, širdies raumenų veikimą ir neleidžiant kūnui suglebti, kai einant senyn kūno raumenys atrofuoja ir silpnėja.

Visas šis sąjūdis per Europą ir kartu Lietuvą parėjo jau prieš 50-60 metų. Šio sąjūdžio šūkis buvo: "Spiritus sanus in corpore sano" — sveikame kūne, sveika siela. . . O kūnas gali būti sveikas, jeigu jau nuo jaunystės pratinsime jį judėti, mankštintis, tobulėti ir sveikai maitintis.

Atgavusi nepriklausomybę, Lietuva stengėsi neatsilikti nuo savo labiau pažengusių kaimynų kultūros,

meno bei sporto srityse. Buvo steigiami sporto klubai, mokyklose įvestos mankštos, sporto bei kovos žaidimų privalomos pamokos. Pavasariais buvo ruošiamos gimnazijų sporto varžybos, vasaromis įvairių organizacijų sąskrydžiai, masiniai tautiniai šokiai, žaidimai ir t.t. Kai tik atsirado daugiau kvalifikuotų instruktorių, visa tobulėjo. Tačiau visur buvo pirmieji bandymai, pirmieji žingsniai, pilni entuziazmo, jaunatviško džiaugsmo, noro padaryti daugiau ir geriau. O koks visuotinis džiaugsmas ir dvasinis pakilimas buvo visoje Lietuvoje, kai mūsų krepšininkai išsikovojo Europos meisterio titulą 1937 m.! Kaip visuotinis skausmas slėgė kiekvieną lietuvį, žuvus Dariui ir Girėnui, taip nepaprastas džiaugsmas ir entuziazmas vyravo, sutinkant grįžtančius krepšininkus Kaune.

Visa tai rašau todėl, kad suprastume, jog ir tautinių šokių atgimimo sąjūdis, kuriame M. Baronaite suvaidino taip svarbų vaidmenį, buvo tampriai susietas su kitais įvykiais, ir kad toje srityje irgi buvo pirmieji žingsniai nedrąsūs ir nestiprūs.

1938 m. pradžioje M. Baronaite, sudariusi specialiai

šiam tikslui iš Vyt. Didž. Universiteto studentų šokėjų grupę, išvyko į Londone vykstantį tarptautinį festivalį. Labai abejingi ir netikri jausmai palydėjo juos į šią kelionę, nes mūsų tautiniai šokiai atrodė tokie paprastučiai, kuklūs ir nesudėtingi, palyginus su kitų tautų šokiais. Tą patį abejingumo ir nepasitikėjimo jausmą iš savo šokėjų patirdavau vėliau Kanadoje, dirbdama su Gyvataru, kada reikėdavo dalyvauti tarptautiniuose festivaliuose. Publiką užburia ir uždega ukrainiečių trankūs akrobatiški šokiai. Tačiau mūsų kuklūs, kultūringi, tylūs, elegantiški, lyriški ir švelnūs šokiai ne kartą triukšmo ir blizgučių mišinyje laimėdavo pirmąsias vietas. Tada prisimindavau M. Baronaitės pasakojimus, kaip jie prieš daugelį metų Londone su nuostaba ir džiaugsmo ašaromis akyse priėmė publikos ovacijas. Rytojaus Londono spauda įsidėjo mūsų šokėjų nuotraukas ir išgyrė ypatingai Blezdingėlę.

Pralaužus pirmuosius ledus, gimė ir pasitikėjimas savimi. Tų pat metų pabaigoje M. Baronaite vėl su studentų grupe lankėsi Čekoslovakijoje ir paruošė 100 lietuvių jaunuolių sakalų sąskrydžiui Prahoje. 1939 m.

MARIJA BARONAITE
AMERIKON IŠVYKOS
IŠVAKARESE 1939 M.

KAIRĖJE ONA ZUBOVAITE

pavasarij Švietimo Ministerijos buvo išsiųsta į JAV ten esančius lietuvius supažindinti su Lietuvoje vis populiarėjančiais tautiniais šokiais. Vasaros gale Pasaulinės Parodos metu New Yorke buvo suruošta Lietuvių Diena, kurios metu pašokti jos paruošti masiniai tautiniai šokiai: Kalvelis, Kubilas, Mikita, Sukčius ir Blezdingėlė. II Pasauliniam karui prasidėjus, ji skubėjo grįžti Lietuvon, bet pasėta sėkla prigijo. Keletas jos gabesnių mokinių tęsė pradėtą darbą ir JAV lietuviai savo parengimus pradėjo pajvairinti tautiniais šokiais. Prieš M. Baronaitės atvykimą čia buvo žinomas tik Suktinis, Noriu miego ir keletas ratelių bei žaidimų. Gaila, kad prasidėjus karui, bendradarbiavimas tarp tėvynės ir išeivių Amerikoj nutrūko ir tiek taut. šokių, tiek drabužių srityje buvo stagnacijos periodas, kol nauja lietuvių banga, perėjusi Vokietijos lagerius, pasiekė JAV, įnešdama daug naujo kraujo Amerikos Lietuvių kultūriniame gyvenime, nes Lietuvoje ir karo metu dėl susidėjusių aplinkybių tautiniai šokiai, liaudies instrumentai ir drabužiai labai paplito ir įgavo pastovias ir stiprias formas.

Mariją Baronaitę pirmą kartą sutikau 1938 m. rudenį, kai pradėjau studijuoti Vytauto Didžiojo Universiteto Humanitariniame fakultete kalbas ir šalutiniu dalyku pasirinkau fizinį auklėjimą. Po įvairių sveikatos patikrinimų Kūno Kultūros Rūmuose pradėjome mankštos pamokas. Mus sutiko aukšta, malonios išvaizdos, liekna, ilgokais tamsiais plaukais mergina. Labiausiai atkreipė dėmesį jos maloni nuolatinė šypsena ir didelės akys. Nuo pirmo susitikimo 1938 m. Kaune iki paskutinio Australijoje Adelaidėje 1976 m. niekada nemačiau jos supykusios. Ji priimdavo pasisekimus ar nesėkmes kantriai ir nuolankiai. Su mumis, mergaitėmis, stengėsi būti draugiška ir nuoširdi visuose reikaluose. Ji pravedavo mankštą, ritminę gimnastiką, tautinius šokius, išraiškos šokį, mankštą su įrankiais ir t.t. Lengvoji atletika, kovos žaidimai, slidinėjimas, čiuožimas ir plaukymas bei teorijos pamokos buvo paliktos lektoriams vyrams. Ji turėjo savo metodą. Nemėgo pati kartu mankštintis, kaip dabar daro dauguma instruktorių. Parodydavo judesius ramiai, šaltai ir liepdavo pačioms kartoti. Sakydavo, kad pajusime pačios, kada jau gerai atliekame, nes judesys harmoningas ir plaukiantis, ne per jėgą išspauistas ir suteiks malonų jausmą.

Prasidėjus II Pasauliniam karui, įvykiai riedėjo laibai greitai ir nuo 1940 m. pradžios Humanitarinis, Chemijos ir Teisių fakultetai buvo perkelti į Vilniaus Universitetą. Po trumpų įsikūrimo ceremonijų vėl visi kibome į darbą. Vilniuje dar labiau visi susigyvenome ir dažnai svečiavomės M. Baronaitės bute Žvėryne. Ji pasako-

M. PRETORIUS 16 A. LIETUVĖS

T. LEPNER 18 A. LIETUVĖS

davo apie savo keliones, išgyvenimus ar kita. Mes pajutome, kad turime ne tik mokytoją, bet ir globėją bei draugę. Per pusantrų studijų metų jau buvome pakankamai pramokusios tautinių šokių. O kai Vilniaus Universiteto Studenčių Skaučių vadovybė paprašė mane įsteigti ir mokyti nuolatinę tautinių šokių grupę, aš M. Baronaitės asmenyje suradau nuolatinę patarėją, globėją ir pasirodymų lankytoją, vis skatinančią dirbti, besidžiaugiančią. Šioje grupėje šoko tik mergaitės. Vyrus sunku buvo prikalbinti, nes buvo nuomonė, kad šokti tinka labiau mergaitėms. Kada Lietuvą okupavo rusai ir universitete uždarė korporacijas, universiteto vadovybė paprašė mane ir toliau dirbti su grupe, kuri nuo tada priklausė tiesioginiai universitetui. Tai buvo pirmoji studenčių grupė, kuri veikė pastoviai (anksčiau tik išvykoms būdavo sudaromi šokių rateliai). Ir tada šoko tik mergaitės. Kai 1943 m. pradžioje perdaviau grupę Zenonui Paruliui, jam pasisekė prikalbinti vyrus ir sudaryti mišrią grupę Liaudies Ansamblio pavyzdžiu.

Liaudies Ansamblis buvo įsteigtas 1940 m. rudenį prie Vilniaus Valstybinės Filharmonijos. Jam vadovauti buvo pakviestas muzikas Jonas Švedas — liaudies instrumentų tyrinėtojas, specialistas ir populiariausias. Liaudies ansamblis susidėjo iš choro, liaudies instrumentų orkestro ir tautinių šokių grupės, kuriai vadovauti buvo pakviesta M. Baronaitė. Ji mėgo dirbti su studentiško amžiaus jaunimu ir tada pasirinko daugiausia mūsų kurso mergaites ir keletą kitų. Buvo prarastas įstojimo konkursas, kuris mums tai buvo vien juokai. Vyrams, kurie daugiausia buvo chemijos ar teisių fakultetų studentai, vyko daug sunkiau, kad ir paprastą polką išraityti. J. Švedas tik akimis mirksėjo (jis visada taip darydavo, kai susinervuodavo ar susirūpindavo) ir galvą kraipė, galvodamas, kiek čia darbo reikės, kol iš šių vyrų padarys šokėjus. M. Baronaitė ne pirmą kartą teko dirbti su visai žalia medžiaga ir ji ant savo pečių prisiėmė visą atsakomybę. Taip ir gimė Liaudies Ansamblio šokėjų grupė, sudaryta daugiausia iš Vilniaus Universiteto studentų. M. Baronaitė turėjo daug vargo ir kantrybės, kol išmokė vyrus per lazda persiversti, stipriai apkabinti merginą, ją nešė nešti šokio ritmu, į ją meiliau pasižiūrėti. Ji reikalavo šokių išgyventi, jį kurti. Ir pati darbo metu apie turimą mintį, vieną kitą judesį, šokių kurdavo, tobulindavo, praplėsdavo iš kaimietiško šokio ribų. Kai kas ją kritikuodavo, kad gaišta laiką, kad nereikalauja tobulumo, vienuodumo, judesio iškalimo jau nuo pat pradžios. Bet ji sakydavo: “Leiskite išsišokti, šokių gerai išmokti, kad ir iš miego prikelti žinotumėte, ką reikia daryti. Grožis ateis savaime, kai šokių išgyvensite.” Kai dabar galvoju, tai beveik visos jos mokinės ar mokiniai turi tą

patį metodą: ieškoti grožio ir švelnumo judesyje, kartu įjungiant paprastumą, įnešant žaidimo ir džiaugsmo. “Jeigu darysite vienodai, bet šalta, kaip kareiviai žygiuosite — būsite dirbtinės lėlės. Šokis yra džiaugsmas, yra jaunystė. Judesys turi būti laisvas, spontaniškas, neįdėtas į jokių rėmus”, sakydavo ji.

Dabar, kada kritiškai galiu žvelgti praeitin, prisiminus sunkius pirmuosius žingsnius tiek liaudies instrumentų, tiek tautinių drabužių, tiek ir tautinių šokių atgimimo sąjūdyje, dažnai pagalvoju, kad tada nei Jonas Švedas, nei Marija Baronaitė niekada negalvojo, kiek jie mūsų tautai daug lobio paliks, kokį neužmirštamą kraitį jai sukraus. Jau dirbdama universitete, turėjo geras sąlygas išbandyti, kurti, tobulinti ir apdirbti iš kaimo žmonių surinktą medžiagą, vieną kitą žingsnį, melodiją. Gerai, buvo ir tai, kad buvo studijavusi užsienyje ir pažino kitų tautų šokius. Ir mokydama parodydavo ir primindavo, kad toks ar kitoks judesys nėra charakteringas lietuviams, kad jis daugiau slaviskas, primena čardašą ar švediskus šokius ir t.t. Liaudies Ansamblyje jai atsidarė dar platesni horizontai, nes buvo kartu ir daina, ir liaudies instrumentų muzika, o, be to, ir gyvas reikalas ieškoti daugiau šokių, įvairesnio repertuaro. Čia jai daug talkino jos ankstyvesnės mokinės, dabar jau mokytojos, kurios pačios iš kaimo žmonių rinkdavo medžiagą ir pačios stengėsi atkurti šokius. Laimė, kad ansamblis atiteko į tokių žmonių kaip J. Švedas ir M. Baronaitė rankas. Ypatingai J. Švedas susilaukdavo kritiško žodžio iš to laiko kompozitorių — muzikų, kurie galvojo, kad reikia eiti pirmyn su gyvenimu, o ne knistis po senovę ir pūsti piemenėlių birbynes. Tačiau, kai Sekminių ragelis jautraus muziko Balio Pakšto rankose pragydo jautriausiomis melodijomis, ne vienas kritikas nubraukė ašarą, o J. Švedui tik per petį paplojo be žodžių. Tartum atsidarė nauja liaudies meno era. Jei ne J. Švedas, jo atkaklumas ir pasišventimas bei užsispyrimas, gal šiandien visai ir nežinotume tokių liaudies instrumentų.

Kiekvienas koncertas susidėdavo iš dviejų dalių: koncertinės, kur pasirodydavo choras, solistai ir instrumentai arba visi kartu, ir antrosios — kaimo buities vaizdelio arba apeigų ir papročių inscenizavimo. Tautiniai šokiai būdavo antroje dalyje. Jaunimas buvo judriausia šių vaizdelių dalis: jie ir per laužą šokdavo, išdykaudavo, vainikus pindavo, ratelius eidavo . . . Finalui būdavo visas ansamblis kartu. Labai populiarius tuo laiku buvo Kalvelis — J. Švedo muzika, M. Baronaitės šokis. Per vargą ir pasišventimą iš kaimo žmonių surinktų prisimintų nuotrupų, keleto žingsnių ir melodijų, įvilktas į naują rūbą ir užkeltas ant scenos tautinis šokis, daina, melodija vėl grįžo į gimtą sodžių.

Vokiečių okupacijos metu ir žiemos speigams siaučiant, ansamblis apkeliavo visą Lietuvą, kur tik galima buvo surasti tinkamą sceną. Kelionės būdavo daugiausia kariniuose sunkvežimiuose ir labai varginančios, bet publikos entuziazmas, sukeltos ovacijos padėdavo pakelti nuovargį ir sunkumas. Rytojus visiems buvo labai neaiškus, bet tada dar negalvojome, kad visiškai prarasime laisvę ir kai kurie pasirinkime išeivio dalį, bet su savim išsivešim lietuvių liaudies dainų, sutartinių, šokių ir melodijų kraitį. 1943 m. kovo mėn. vokiečių okupacinė valdžia Liaudies ansamblį uždarė, bet jis buvo suspėjęs savo uždavinį atlikti. Po visą kraštą paskleidė paprastų liaudies dainų, instrumentų ir taut. šokių grožį, jog daugumas stebėjosi, kad iš tų trupinėlių darbu ir pasisventimu galima sudaryti patrauklų kultūringai ir taip širdžiai mielą koncertą. Gastroliuojant po Lietuvą, visi vadovai stengėsi surasti, užrašyti naujų melodijų, naujų šokių žingsnių jiems dar nežinomų. Atmenu, kad Biržų gimnazijos mergaitės mums pašoko Sadutę, kurią mačiau pirmą kartą. Mums visiems labai patiko ir prašėme M. Baronaitę, kad tą šokį įtrauktų į repertuarą. Kad taip bus neabejojom, nes ir J. Švedas grįždamas vis niūniavo Sadutės melodiją. Bet, deja, nebebuvo tam laiko, nes ansamblis gyveno paskutines dienas.

Ansamblį uždarius, jis vėl atsikūrė Kaune beveik tame pat sąstate ir toje pat vadovybėje, tik kitu vardu. Bet gyveno neilgai, nes pajudėjus rytų frontui, jo nariai pasklido po platų pasaulį. Vokietijoje atsikūrė net 3 ansambliai: „Čiurlionio“ — prancūzų zonoje. Jis jau veikė labai sėkmingai Vilniuje, vadovaujamas A. Mikulskio, kuris kartu buvo J. Švedo padėjėjas ir dirigentas. Taut. šokius mokė M. Baronaitė. Amerikiečių zonoje veikė „Dainavos“ ansamblis, vad. muz. Sodeikos, Gasparo Veličkos (buv. Liaudies Ans. režisieriaus) ir Albertinos Ličkūnaitės (M. Baronaitės mokinė Vilniuje). Anglų zonoje buvo įsteigtas „Tėvynės Garsų“ ansamblis, vad. Valterio Banaičio ir Genovaitės Dumčiūtės-Breichmanienės. Šie ansambliai sėkmingai veikė D.P. lageriuose, kol prasidėjusi emigracija visiškai visus išblaškė.

Po karo M. Baronaitė atsidūrė Australijoje, išteikėjo, augino sūnų. Ryšį palaikėme tik laiškais. Jos gyvenimas nebuvo rožėmis klotas: anksti liko našle, ir vėl reikėjo rūpintis šeimos egzistencija, auginti ir mokyti sūnų, globoti seserį. Kai palikome Lietuvą, visą medžiagą apie tautinius šokius išsivežėme tik savo prisiminimuose arba menkuose privačiuose užrašuose, nes nieko nebuvo oficialiai užrašyta ar atskira knyga išleista. Tada visi buvome jauni, gyvenimas prieš akis ir tiek daug laiko, atrodė, buvo viskam.

1951 m. Lietuvoje, Vilniuje, J. Lingio išleista nedidelio formato knygelė „Lietuvių liaudies šokiai“. Ši knyga 1954 m. B. Pakšto ir J. Kreivėno iniciatyva perspausdinta Čikagoje. Toje knygoje aprašyta 10 šokių, kurių visi, išskyrus Sadutę, yra tie patys, kuriuos prieš dešimtį metų mus išmokė šokti Vilniuje Baronaitė. Tik dabar jau jie Juozo Lingio choreografija. Žinodama jos kuklų būdą, nemanau, kad ji būtų ieškojusi teisybės ir kam nors ką sakiusi. Ji pasiliko nuošalyje tik stebėtoja, kai vienas po kito pradėjo garsėti ir reikštis jos mokiniai. Atmenu, kad po koncertų publika šaukdavo ją pasirodyti, bet nevisados pasisekdavo ją surasti, nes jai atrodė, kad ne tai yr svarbu, ar ji pasirodys ar ne publikai, svarbiausia, kad viskas gerai pasisekė. Taip ir dabar pergyvena tą dvasinį pakilimą, džiaugsmo ir pasitenkinimo jausmą, jei kuriam iš jos mokinių viskas gerai pavyksta. 1972 m. liepos 2 d., kai aš pravedžiau ketvirtąją tautinių šokių šventę Čikagoje, rengėjų komiteto paprašiau, kad ją pakviestų iš Australijos būti mūsų šventės garbės viešnia, nes jaučiausi už daug ką gyvenime jai skolinga ir dėkinga. Ne kartą pagalvojau, kad jei ne jos pasėta sėkla, gal ir šių švenčių mes neturėtume. Tada ji motiniškai glausdama mane kalbėjo: „Aš laimingiausias žmogus pasaulyje . . . Aš taip džiaugiuos, kad Tau viskas išėjo kaip planavai ir norėjai . . .“ Tą patį gerą žodį ji atranda pasakyti ir apie kiekvieną kitą savo mokinį. Bet pats garsiausias iš jų gausaus skaičiaus — tai daugeliu sovietinių medalių, titulų ir premijų apdovanotas, buvęs „Lietuvos“ ansamblio Vilniuje choreografas, tautinių šokių švenčių pravedėjas Juozas Lingys.

Po J. Švedo mirties 1979 m. buvo išleista atskira knyga apie jo gyvenimą ir kūrybą, pavadinta „Jonas Švedas“. Čia rašydamas savo prisiminimus, J. Lingys pasakoja, kad jo svajonė buvo patekti į Valstybinį Liaudies Ansamblį. Jis buvo kilęs iš Šakių kaip ir J. Švedas, tad ir kreipėsi į jį. J. Švedas, patikrinęs jo balsą, nebuvo sužavėtas, bet, pasitaręs su M. Baronaite, nutarė priimti jį į šokėjus. Jis pats sakosi ne tik šokių niekada nebuvo šokęs, bet ir šokant nematęs. Paprastai visi ansamblio nariai turėdavo ir dainuoti. J. Švedas jam pasakęs: „Kad ir prastai dainuoji, bet į šokėjus primsim . . . Iš džiaugsmo kojomis žemės nesiekdamas, vaikščiojau kelias dienas. Dar nesuvokiau, kad šiais žodžiais J. Švedas išsprendė mano būsimosios profesijos klausimą, nes būti lietuvių ir prancūzų kalbos mokytoju aš jau nelabai benorėjau“ (psl. 283). Iš tikrųjų tai ne J. Švedas, o M. Baronaitė išsprendė jo tolimesnį gyvenimo kelią, nes jam negalint dainuoti, sutiko priimti į šokėjus ir pradėjo nuo pirmo žingsnio, nes ir šokėjas nebuvo labai geras.

Kai baigiantis karui, didesnė dalis, ypačiai jaunų ansamblio narių, pasitraukė į Vakarus, vėl atsikuriantis ansamblis neturėjo taut. šokių mokytojo. Pasirinkimas buvo labai mažas, ir J. Švedas, kitos išeities neturėdamas, pakvietė J. Lingį. Toliau jis pats rašo: “Pasijutau panašiai kaip pasakų kvailutis: man atrodė, kad aš nemoku nei skaityti, nei rašyti, o čia staiga siūlo vadovauti ansamblio šokėjams” (psl. 285). Taip pradėjo karjerą M. Baronaitės labiausiai pagarsėjęs mokinyš. Jis dirbo labai daug, ir tikrai kartais stebiuosi, kad be tinkamo pasiruošimo įstengė tiek pasiekti, nuveikti, mūsų tautai palikti tiek daug gražių aprašytų šokių. Turbūt apsvaigęs jam suteikta garbe, vis troško daugiau, nenorėdamas nė krisleliu dalintis nei su tais, kurie jį tuo keliu pastūmėjo. Gal tai tik žmogiška jo yda. Pats prisipažįsta, kad ir su J. Švedu pradėjo nesugyventi, nes J. Švedas nesutiko įsileisti svetimybių, o J. Lingys stengėsi kuo greičiau kopti karjeros laiptais.

M. Baronaitė-Grėbliūnienė gi leidžia savo dienas toli nuo Lietuvos mažame draugų ir savo šeimos narių ratelyje. Ji mėgsta prisiminti ir kalbėti apie dienas Lietuvoje, apie savo mokinius, kiekvienam iš jų linkėdama tik gero ir džiaugdamasi jų darbo vaisiais.

Kaip skirtingas yra kiekvienas žmogus, taip ir jų pažiūros bei pasiekimai nėra vienodi. Kaip kadaise M. Baronaitė mums, taip dabar mes už save jaunesniems stengiamės įkvėpti tą lietuviškumo, tautos meno meilę. Vieniems pavyksta geriau, kitiems blogiau. O M. Baronaitė sako: “Prastas tas mokytojas, kurio jo mokiniai nepralenkia. Aš džiaugiuos ir esu laiminga, kad mano mokiniai tęsia mano pradėtą darbą, o darbštesnieji ir gabesnieji mane pralenkia. Gyvenimas turi eiti į priekį”.

Laikas užmaršties dulkėmis užkloja daug ką. Ir istorijoje palieka tie, kurie drįsta ir moka daug kalbėti arba turi stiprų užnugarį. Kol dar gyvųjų tarpe yra liudininkų, kurie patys kartu dalyvavo lietuvių liaudies tautinio meno atgimime, būtų gera, kad kas nors parašytų išsamią studiją apie tą laikotarpį ir svarbiausius šio sąjudžio dalyvius: M. Baronaitė-Grėbliūnienę, J. Švedą, Alf. Mikulskį, A. ir A. Tamošaičius, Gasparą Veličką. Kai kurių jau nėra gyvųjų tarpe, bet jie ir dar keletas kitų padėjo pagrindus lietuviškam tautiniam menui, kuriuo mes dabar taip džiaugiamės ir didžiuojamės. Jie yra nusipelnę visos mūsų tautos pagarbos.

A. TAMOŠAITIENĖ

JAUNAMARTĖS

ADA KARVELYTĖ

RYTOJAUS DIENA

Rytojaus diena
Yra labai svarbi —
Svarbi, nes ji
Nežinoma
Ir paslaptinga.
Rytojaus dienos
Negaliu pramatyti,
Nei atspėti —
Dėkoju Viešpačiui
Už šios dienos džiaugsmą
Ir skubų paguosti
Nors vieną
Raudančią sielą.

DRAUGYSTĖS DŽIAUGSMAS

Didžiausias
Iš visų džiaugsmų,
Kurį pasaulis
Gali duoti —
Yra draugystės džiaugsmas.
Draugystė — tai saulė
Ji sušildo širdį
Ir padaro gyvenimą
Pilną šviesos —
Kai dangus apsiniaukia
Ir tamsūs debesys
Grūmoja virš galvos,
Draugystė yra ta
Gražiaspalvė vaivorykštė,
Kuri nuveja
Grasinančią audrą
Toli už kalnų . . .

ATVIRA ŠIRDIS

Kai numirsiu,
Nedainuokite man
Liūdny dainų
Ir nesodinkite
Baltų lelijų
Ant mano kapo.
Tegul ten želia
Tik žolė žalia,
Su lietumi
Ir kvepiančiais
Rasos lašais —
Jei norėsite,
Atminkite mane,
Jei norėsite,
Užmiršite.

ATLEIDIMO ŽODIS

Viešpatie,
Tu įsakei
Mylėti Tavo priešus
Ir jiems atleisti —
Tu žinai,
Kaip sunku yra
Tai padaryti —
Tėve, prašau Tavęs,
Dar šią sekundę
Įdėk į mano lūpas
Šventą atleidimo žodį.

SAMARITIEČIŲ KURSAI KAUNO KARO LIGONINĖJE VIDURYJE DR. J. ŽEMGULYS

IŠ BESIKURIANČIOS LIETUVOS KARIAMS LIGONIAMS IR INVALIDAMS GLOBOTI MOTERŲ KOMITETAS

S. OŽELIENĖ

Nepamirštama man 1922 m. saule ir sniegu spindinti gruodžio mėn. diena, kada paskambino man karo sanitarijos viršininkas gen. gyd. Vl. Nagevičius ir pasakė, kad ką tik inspektavęs Karo ligoninę ir karo ligonines Panemunėje bei Šančiuose. Sužeistieji ir ligoniai Karo žinybos pakankamai aprūpinti ir medicinos personalo pavyzdinčiai gydomi ir slaugomi, tačiau ligoninė lieka ligonine . . . Yra dar besigydančių sužeistų ir invalidų nuo nepriklausomybės kovų, yra nemažai džiovininkų — jie ypač išsiilgę namų, savųjų, retas iš jų susilaukia lankytojų. Vertėtų visuomenei palaikyti ryšį su jais. Moteriška jautri širdis surastų paguodos žodį sustiprintų dvasioje. Artinasi Kalėdų

šventės, reikėtų kuo nors šventinę nuotaiką atžymėti.

Pavedė man sukviesti Kauno įgulos karo gydytojų žmonas ir sudaryti kariams — ligoniams ir invalidams globoti moterų komitetą. Taip paragintos karo gydytojų žmonos nedelsiant susiorganizavo į Kariams ir invalidams globoti moterų komitetą, kurį sudarė: S. Oželienė — pirm., L. Žemgulienė — sekr., Vaičiūškienė — išd., L. Janulionienė, N. Kizlauskienė, G. Matulionienė, M. Marcinkienė, A. Matukienė, R. Paulauskienė, Rėklaitienė, J. Ūsienė ir vyr. sesuo O. Čebelytė — nariai, Karo ligoninės kapelionas kun. A. Sabaliauskas (Žalia Rūta) — garbės narys.

Komitetas stipriai remiamas gen. gyd. Nagevičiaus ir

susilaukęs nuoširdžios visuomenės paramos, per trumpą laiką jau sugebėjo Kalėdų pirmą dieną aplankyti Karo ligoninės karius — ligonius ir invalidus su gražiomis ir naudingomis dovanėlėmis.

Suorganizavo koncertą, pakviesdamos žymiausius operos dainininkus ir muzikus: K. Petrauską, Vl. Gri-gaitienę, Al. Kutkauską-Kutkų, A. Sodeiką, M. Rakauskaite, Pocienę ir brolius muzikus Hofmeklerius. O vėliau dalyvavo V. Jonuškaitė, St. Sodeika, Byra, akt. O. Rymaitė ir muzikas V. Marijošius. Jie visi su didele meile artimui bei pasišventimu atlikdavo gražų įsipareigojimą daina ir muzika paguosti sergančius karius ir monotoniškon ligoninės aplinkon įnešti giedresnės nuotaikos bei dvasinio pakilimo.

Šie koncertai virto gražia tradicija visam nepriklausomybės laikotarpiui, taipgi ir ligoninių lankymas su dovanomis per Kalėdas ir Atvelykį, o sekmadieniais buvo lankomi džiovininkai bei sunkiai sergantieji ligoniai. Jiems buvo duodama daugiau vaisių, vyno, sausainių.

Įsigijęs lėšų visuomenės paramos dėka, komitetas suteikė didesnę pašalpą Šveicarijoje besigydantiems lietuviams — kariams nuo džiovos. Įtaisė keliems invalidams rankų ir kojų protezus, nupirko Karo ligoninei radijo tinklą, žymiai papildė biblioteką, parūpino po keletą komplektų šaškių, šachmatų, loto pajvairinti

nuobodžias ligoninėj dienas.

Komitetas nepamiršdavo ir mirusių karių. Vėlinių dieną aplankydavo Kauno ir Panemunės kapuose amžinam poilsiui atgulusius karius ir invalidus, užžieb-davo ant kiekvieno kapo žvakutę, o Karo ligoninės kapelionas kanauninkas A. Sabaliauskas sukalbėdavo maldą.

Gausią ir dosnią šalpą vykdyti komitetas buvo pajė-gus visuomenės didelio jautrumo ir prielankumo dėka Lietuvos laisvės kovų invalidams ir kariams, iškovoju-siems laisvę Tėvynei. Komitetą nuoširdžiai globojo ir rėmė prezidento žmona p. O. Stulginskienė ir minis-terio pirm. žmona p. B. Galvanauskienė.

Su labai dideliu pasisekimu praėjo koncertas — balius, komiteto surengtas Ramovėje, davęs pelno 10,000 litų. Tai buvo pirmas moterų organizacijos lab-daros tikslams vakaras Ramovėje. Ramovės įkūrėjas ir pirmininkas gen. gyd. Vl. Nagevičius ir visa Ramovės valdyba labai daug prisidėjo prie vakaro pasisekimo, gražiai jį išreklamavę. Į vakarą atsilankė vyriausybė, beveik visas Kaune reziduojąs diplomatinis ir kons-ularinis korpusas, karininkai su šeimomis ir gausi Kauno visuomenė. Koncertą atliko patys žymiausieji Lietuvos dainininkai — K. Petrauskas ir Vl. Gri-gaitienė.

Komitetas, būdamas negausus — iš 12 narių,

L. D. K. BIRUTĖS DRAUGIJOS PIRMININKĖ V. ČERNIENĖ (PRIE LIGONIO DEŠINĖJE) SU SANITARI-JOS SEKCIJOS NARĖM LANKO KARO LIGONINĘ, PIRMOJI KAIRĖJE S. OŽELIENĖ

1935 METAI

TVARSLIAVOS PARUOŠIMO TALKA KAUNE 1939 METAIS: L.D.K. BIRUTĖS D-JOS C.V. PIRM. M. TUMIENĖ, SANITARIJOS SEKCIJOS PIRM. S. OŽELIENĖ, L.K. MOT. D-JOS PIRM. M. GALDIKIENĖ, ŠAULIŲ MOTERŲ ATSTOVĖS L. DAINAUSKIENĖ, VALEIKIENĖ IR KITOS

koncertui — baliui surengti talkon pasikvietė karininkų žmonas. Po šios sėkmingos talkos gen. gyd. Nagevičiui ir Ramovės v-bai kilo nauja idėja suburti visas karininkų žmonas į naują karininkų šeimų Moterų draugiją, kuri ir buvo įkurta 1925 m. kovo mėn. 25 d. Į ją įsijungė ir Moterų komitetas su savo "turtu" — 3000 litų ir sudarė kariams ligoniams ir invalidams globoti sekcija. Sekcija veikė savarankiškai, koordinuojama centro valdybos. Ji surengė 3 laidas 3 mėn. greitosios pagalbos gailėstingųjų seserų kursus Karo ligoninėje, dr. Žemguliui vadovaujant. Kursų seniūnė buvo Leokadija Dainauskienė, ilgametė Šaulių Moterų Centro Valdybos narė ir Sanitarinės sekcijos vedėja. Kai kurioms moterims tai praverė išeivijoje, gaunant darbą.

Kilus II-jam pasauliniam karui, sekcija surengė visą ciklą priešcheminės apsaugos 3 mėn. kursus, kuriuose dėstė žymieji Vytauto Didžiojo Universiteto profesorai, chemijos bei medicinos daktarai. Taip pat Karo

Sanitarijos viršininko paraginta, sekcija ėmė ruošti medicininę tvarsliają pagal Karo ligoninės vyr. chirurgo dr. J. Žemgulio nurodymus. Į talką, ruošiant tvarsliają, atėjo kitų organizacijų atstovės ir studentės. Po trijų mėn. uolaus darbo išaugo 18 didelių dėžių tvarsliavos, didelis kiekis lovoms baltinių, antklodžių, kojinių ir pirštinių. Ir 1939 m. lapkričio mėn. 28 d. įvyko iškilmingas tvarsliavos perdavimas, dalyvaujant kariuomenės vadui gen. S. Raštikiui, Krašto Apsaugos ministerijos atstovams, Ramovės valdybai ir beveik visoms Kauno įgulos skyrių birutininkėms. Gražūs kariuomenės vado ir Karo Sanitarijos viršininko padėkos žodžiai buvo atpildu už gerai atliktą įsipareigojimą Tėvynės gynėjams.

Deja, neteko Lietuvos kariams pasinaudoti šiais darbo vaisiais, prasidėjęs karas, rusų ir vokiečių okupacija užvertė Nepriklausomos Lietuvos gyvavimo paskutinį lapą.

PLUOŠTAS PRISIMINIMŲ APIE MANO SVAINĮ KOMPOZITORIŲ K.V. BANAITĮ 1951 — 1963 METAIS

IRENA BANAITIENĖ

I Ameriką atkeliavau 1951 metais su dviem nepilnamečiais vaikais — Ginte 14 m. ir Donatu 8 m. Mano vyras dėl silpnos sveikatos kartu su mumis imigruoti negalėjo. Atvykusi į New Yorką pirmą kartą po aštuonių metų nesimatymo, vėl sutikau savo vyro brolį Kazimierą Viktorą Banaitį. Jis į JAV buvo iškviestas jau 1949 m. entuziastingo muzikos mėgėjo K. Strumskio, paskatintas visuomenės veikėjo P. Narvydo ir talkinamas J. Ginkaus. Jie sutvarkė visus reikalingus formalumus ir pasirūpino išlaikymu, net pianiną išnuomavo. Netrukus buvo suorganizuotas ir penkių asmenų komitetas, kur kiekvienas pasižadėjo skirti kas mėnesį po dešimt dolerių kompozitoriui paremti. Tačiau komitetas greit iširo, ir šalpos našta vėl atiteko jo iškviestėjams. Dar buvo bandyta suorganizuoti kompozitoriaus pagerbimą, kad surinktų kiek lėšų įsikūrimo pradžiai.

Pradžioje K.V. Banaitis gyveno Union Ave., bet neilgai, nes to namo gyventojai pradėjo reikšti nepasitenkinimą, kad kompozitorius neduoda ramybės skambindamas naktimis. Reikėjo susirasti kitą butą. Persikėlė gyventi pas p. Karpavičių, ankstybesnės emigracijos lietuvių, 310 Chauncey Street, taipogi Brooklyne. Laiks nuo laiko su savo vaikais atlankydavau svainį šiame bute, kur jis nuomavosi mažą, neapkęrenamą kambarėlį. Tačiau ir visas butas per žiemą būdavo šaltas, nes jo savininkas, našlys, mažai būdavo namuose, tad nebuvo kam rūpintis kuru. Ilgoką metų dalį K.V. Banaitis šiame bute dieną ir naktį vilkėdavo paltu, skrybėle, pakakline, su pirštinėmis. Beje, pradžioje, K.V. Banaitis buvo pakviestas diriguoti vietiniam operetės chorui ir vyrų oktetui "Aidai". Be to, jis dar turėjo savo piano studiją. Po keletos mėnesių, jis pasitraukė iš dirigento pareigų ir atsidėjo kūrybiniam darbui. Nepaisant nepalankių gyvenimo sąlygų, K.V. Banaitis išeivijoje buvo neįtikėtinai kūrybingas: suharmonizavo du liaudies dainų leidinius,

kūrė operą "Jūratė ir Kastytis" ir t.t. Dėka lietuvių kultūros remėjų K.V. Banaičio harmonizuotos liaudies dainos tapo išleistos ir prieinamos visiems. Kompozitorius visada su pagarba paminėdavo mecenatų prelato P.M. Juro ir dr. Biežio vardus.

K.V. Banaitis, įsikūręs Brooklyne, daugiau niekur nekeliaavo. Vengė tolimesnių kelionių. Gal todėl, kad kartą, prikalbintas K. Strumskio, vyko su juo automobiliu į Massachusetts. Pakelyje užklupo pūga. Visai sutemo. Nieko aplinkui nesimatė. Kitas automobilis iš užpakalio trenkė į K. Strumskio vairuojamą automobilį. Nuo šio sutrenkimo K.V. Banaitis ilgai negalėjo laisvai pasukti sprando. Gal šis sutrenkimas ir buvo jo negalavimų priežastimi. Už šią katastrofą K. Strumskis išrūpino K.V. Banaičiui šokią tokią kompensaciją iš draudimo įstaigos.

Prisimenu dar 1951 metų pavasarį. Mūsų šeimos globėjas Pranas Narvydas suorganizavo išvyką į Prospect parką. Pasiėmėm kartu ir K.V. Banaitį. Buvo pats gėlių žydėjimas. Bevaikštinėdami pasimetėm, tik vėliau atradome jį besvajojantį prie vandens lelijų, įsižiūrėjusį į nepaprasto grožio žiedus. Jis tada prasi-tarė: "Kadaise esu sukomponavęs dainą apie vandens lelijas jų visai nematęs . . ." Visą laiką turėjome saugotis kad vėl nepasimestume, nes kompozitorius labai mėgo gamtą, ilgai stoviniavo prie žydinčių gėlių vainikų. Tikriausia gėlių spalvos ir formos veikė jo muzikinius jausmus.

Dažnam kildavo mintis, kaip jis galėjo pragyventi vien iš pianino pamokų. Juk jo piano studija nebuvo pakankamai plati. Turėdavo maždaug iki dešimties mokinių per savaitę. Pradžioje už pamoką imdavo po du dolerius, vėliau po tris. Tačiau piano studija ir buvo jo pagrindinis pragyvenimo šaltinis. Tiesa, gyveno jis labai kukliai. Neturėjo gražių baldų, nei nuosavo pianino, nei prašmatnių drabužių. Betgi jis niekad nesisksydavo. Visada buvo optimistas, gyveno šia diena, turėjo sveiko sąmojaus ir džiaugėsi savo laisve. Jaunimas sakydavo mano vaikams: "Koks įdomus tas jūsų dėdė. Labai įdomu su juo pasikalbėti." Ir tikrai, jis, kad ir vyresnio amžiaus, suprato jaunuosius, žinojo apie ką su jais kalbėtis, mokėjo su jais juokauti.

Kai 1953 m. tame name, kur aš buvau įsikūrus, atsirado laisvas butas antrame aukšte, aš su savo šeima persikėliau į jį, o savąjį pirmame aukšte užleidau K.V. Banaičiui. Nelengva buvo jį įtikinti, kad keltusi į tą naują butą. Tačiau jis pats pamatė, kad ligos atveju bus geriau gyventi arčiau giminių. Ir taip vieną dieną p. Sūkys, artimiausias jo kaimynas, savo automobiliumi atgabeno K.V. Banaitį į 377 South 4 Street, Brooklyne. Pundas gaidų, knygų ir šiek tiek drabužių, tai ir buvo jo

visas turtas, todėl vienu kartu viską galima buvo automobiliumi paimti. Dėja, naujasis butas nebuvo idealus kūrėjui. Žiemos metu taipogi šaltas, nes visame name dar nebuvo įvestas centralinis šildymas. Čia buvo trys kambarėliai ir virtuvė bei patogumai. Žiemos metu reikėjo kūrenti virtuvėje plytą ištisę dieną, kad būtų šilta nors virtuvėje. Kadangi tuo metu jau beveik visuose namuose buvo įvestas centralinis apšildymas, tai malkų niekur nebegalima buvo pirkti. Mano sūnus Donatas buvo nuolatinis jo buto apšildymo priemonių parūpintojas. Grįžęs iš mokyklos, jis eidavo rinkti prie krautuvių išmestas medines nuo prekių dėzes. Rūsyje jas išardydavo ir nešdavo K.V. Banaičio virtuvėn kurui. Kol plyta kūrendavosi, būdavo šilta, tačiau jai užgesus, tuojau atšaldavo, ir vėl reikėjo kambaryje būti su paltu. Bet ir visame bute būdavo šalta. Pamenu, kartą K.V. Banaitis atėjo į mano butą pasišildyti. Aš tik grįžusi iš darbo, dar buvau nespėjusi pakurti savo plytos. Buvo taip šalta, kad net mūsų katinukas, ieškodamas šiltesnės vietos, susirangė ant mažo stalinio radijo pasišildyti. Šis vaizdas visus mus prajuokino. Apgailestavome, kad nei vienas iš mūsų negalime įsitaisyti taip, kaip tas katinukas. Bet dėl šalčio nei vienas nesijautėme nuskriausti. Mūsų šeimoje matomas tas bruožas — viską priimti juokais, galėjo būti dar blogiau . . .

Šitame naujame bute K.V. Banaitis toliau tęsė savo piano studiją. Vienas jo geradaris parūpino pianiną, kurs buvo jau daug vartotas, tačiau turėjo gerą skambesį. Dabar kompozitorius pilnai atsidavė “Juratės ir Kastyčio” kūrybai. Kūrė jis daugiausia naktimis, kai aprimdavo gatvių triukšmai. Labai norėdavome, kai jis kada nors paskambintų ištraukas iš savo operos, tačiau jis to niekad nepadarė. Kartais paslapčiomis, kad jis šią operą kompanavo, susėsdavome koridoriuje ant laiptų ir tyliai klausydavomės. Nepaprastai melodinga ši opera. Kompozitorius joje turbūt išreiškė visą savo kūrybingąją jėgą. Dažnai pagalvodavau, ar įvertins kada patys lietuviai šį jo darbą. Ar bus įmanoma kam susidoroti su stipria šios operos technika . . .

Opera “Juratė ir Kastytis” galutinai buvo baigta 1955 metais. Apie tai plačiai nuskambėjo ir spaudoje. Pasipylė sveikinimai ir linkėjimai. “Kai gimė ‘Sūtemų Giesmės’, aš galėjau tave Leipzige aplankyti ir išgirsti pačias ‘Sūtemų Giesmes’ ir gaudžiom džiaugsmo ašarom apsiašaroti . . . Niekas daugiau gyvenime nepaskambino ‘Sūtemų Giesmų’ taip subtiliai ir su tokiu įsijautmu, kaip tu tą atmintiną vakarą Leipzige” . . . Taip rašė kompozitoriui agronomas A. Nasvytis savo laiške, sveikindamas K.V. Banaitį su operos pabaigtuvėmis ir apgailestaudamas, negalįs pats atvykti ir

MARIJONA BANAITIENĖ SU VAIKAIS
VAITIEKUPIUOSE 1913 METAIS, IŠ KAIRĖS
VYTAUTAS, BRONIUS, JUSTINAS IR
KAZIMIERAS VIKTORAS
BŪSIMAS KOMPOZITORIUS

pasiklausyti operos ištraukų.

K.V. Banaitis nuo pat savo jaunų dienų nebuvo stiprios sveikatos. 1931 m. arti pusės metų išgulėjo Saint Blazen sanatorijoje Shwartzwaldo kalnuose, pietų Vokietijoje. Buvo visada jautrus nusišaldymams, tačiau Amerikoje niekad jam neteko gydytis ligoninėse. Ypač nuo 1955 metų galima buvo aiškiai matyti, kad jis rimtai alinamas ligos. Pastebėta dažnai rankų drebinimai, labai sulėtėjęs vaikščiojimas. Jis stengėsi pats kovoti su liga. Kiekvieną dieną išeidavo pavaikščioti, nusipirkti maisto. Dr. V. Paprockas buvo nuolatinis jo gydytojas, prirašydavo vaistų, neimdamas honoraro. Taipogi dr. V. Kanauka jį dažnai ir nekviestas atlankydavo.

Baigęs operą „Jūratė ir Kastytis“, K.V. Banaitis nieko nebekūrė iki pat savo amžiaus galo. Iš šio laikotarpio jis nepaliko jokių užrašų, jokių muzikinių bandymų.

Muzikiniiais rūpesčiais K.V. Banaitis dažnai dalinavosi su savo sesers dukra, dainininke Salomėja Nasvytyte-Valiukiene, kuri anglų kalba yra rašiusi jo suredaguotus laiškus „Jūratės ir Kastyčio“ operos copyright reikalų Kongreso bibliotekai ir kitais įvairiais reikalais amerikiečių įstaigoms. Taipogi jo krikšto dukra Gintarė (mano dukra), perrašinėdavo mašinėlė jo diktuojamus laiškus, jo autobiografiją.

K.V. Banaitis visada buvo lankomas lietuvių muzikų, intelektualų, rašytojų, dainininkų, chorų dirigentų. Daugelį jį lankiusių prisimenu ir aš. Tai vargonų virtuozas Jonas Žukas, operos solistė Vincė Jonuškaitė-Leskaitienė, Vytautas Strolia, Algirdas Kačanauskas, solistė Kojalienė, Iz. Vasyliūnas, pianistė Birutė Smetonienė ir daugelis kitų, kurių visų neįmanoma čia išvardinti.

Gavusi žinią, kad mano sergas vyras bus išleistas į Ameriką, 1958 m. pakeičiau butą į tinkamesnį bei patogesnį ligoniui. Teko palikti savo svainį K.V. Banaitį. Nors liga progresavo, tačiau jis dar pajėgė šiek tiek pasirūpinti savimi. Į valgyklą nueidavo pavalgyti, pakeliui nusipirkdavo maisto, be to, mano sūnus Donatas kartą į savaitę pas jį nuvažiuodavo, nunešdavo baltinius į skalbyklą, aptvarkydavo butą, supirkdavo maisto. Su kuru nebebuvo sunkumų, nes name, kuriame jis gyveno, jau keleri metai kaip buvo įvestas centrinis šildymas.

Tačiau atėjo laikas, kad K.V. Banaitis, savo ligų nualintas, nebegalėjo gyventi be nuolatinės globos. Tada pakviečiau jį apsigyventi pas save. Deja, čia nebuvo pakankamai vietos dviem ligoniams. 1960 metų pradžioje pasamdė sunkvežimį, atgabenome K.V. Banaitį į mano butą. Jo daiktelius ir jį patį vežėme sunkvežimyje, nes jis nebegalėjo įlipti į ankštas automobilio sėdynes, reikėjo jį įnešti su visa kėde į platų sunkvežimį. Jam paskyriau naujame bute savo miegamąjį, kuris buvo patogus, saulėtas. Kitame kambaryje įsikūrė mano vyras ir trečiame kambaryje – sūnus Donatas. Duktė Gintarė nebegyveno su mumis, nes 1959 m. ištėkėjusi persikėlė į savo butą. Man pačiai teko įsitaisyti mažoje virtuvėlėje, kur tilpo tik mano sudedama lovelė. Kiekvieną kartą reikėjo šią lovelę sulankstyti, mat, kitaip negalima buvo įeiti į virtuvę, nes lovelė užbarikaduodavo duris. Šiame bute K.V. Banaitis pasijuto šviesiau. Pats net nuo antrojo aukšto nulipdavo žemyn pasivaikščioti, pats nueidavo pas kirpėją apsikusti. Nebeturėjo problemų ir su maistu.

Aš gaminau valgi. Jam viskas būdavo skanu, turėjo gerą apetitą. Daug ko negalėjo valgyti, nes daktarai draudė. Rytais mėgdavo dviejų kiaušinių plakta kiaušiniene su proteino duona ir sviestu, grapefruit sunką. Vidurdienį pasiimdavo pats ar paduodavo mano vyras varškės su duona, rūgusio pieno (yogurto). Vakarieneį pagamin-davau visiems grįžusi iš darbo. Taip ir slinko dar keleri jo gyvenimo metai. Daktarai savanoriškai jį aplanky-davo, tačiau ligų nebegalėjo sustabdyti. Kol pajėgė, jis vis dar išeidavo pasivaikščioti, nes čia buvo gatvėse ir mažiau dulkių, švariau, žaliavo medžiai ir gėlės, mažiau triukšmo. Kartą parėjusi iš darbo, radau jį labai susirūpinusį, išsigandusį. Tą dieną jis buvo nuėjęs šešis blokus nuo namų ir pasijuto blogai. Pradėjusi svaigti galva. Tepastovėjo apsikabinęs medį. Žmonės jį pa-matę, pakvietė policiją, kuri jį ir atvežė į namus. Jis labai buvo susirūpinęs, kad policija jo nenuvežtų į ligoninę ar į senelių prieglaudą. Tik po ilgesnės pertraukos, vėl pradėjo išsėdinti pasivaikščioti. Vieną popietę staiga suskambėjo durų skambutis. Nepa-žįstamas amerikoniukas uždusęs pranešė, kad sekančioje gatvėje parkrito senas žmogus. Jie keliese jį pakėlė pasodino prie vieno namo slenksčio. Tas žmogus pasakęs adresą, kad būtų pranešta apie šį įvykį. Su sūnumi nuskubėjau parsivesti išblyškusį ir apsvaigusį K.V. Banaitį. Nuo to laiko jis daugiau niekad nebeišėjo pasivaikščioti. Kirpėjas italas kartą į savaitę ateidavo jį apskusti. Vonioje jį maudydavo mano sūnus. Ši maudymosi ceremonija užtrukdavo po kelias valandas, nes svainis greit pavargdavo, tad besimaudydamas vis ilsėjosi. Su mano sūnumi Donatu jis buvo labai susigyvenęs. Donatas jį iš ryto aprengdavo, vakarais paguldydavo į lovą, vidurnaktyje paduodavo ko atsi-gerti. Dažnai užtikdavau juodu nakties metu besikal-bančius ir labai tyliai besikvatojančius. K.V. Banaitis, nors būdamas visiškai ligonis, mokėjo dar pajuokauti ir turėjo stiprų sąmojų. Jis papasakodavo mano sūnui apie savo tėviškę Vaitiekupius, apie savo kareiviavimą Lietuvos kariuomenėje, apie žmones iš juokingos pusės, kas privesdavo mano sūnų ir jį patį prie stipraus juoko net iki ašarų. Sunku jam buvo juoktis, jis net sudejuodavo besijuokdamas. O ir mano sūnus Donatas, reikia pasakyti, neatsilikęs jumoro srityje. Taigi, kai abu pagražindavo savo sąmojais kokį įvykį, tai sunku būdavo išsilaikyti nesikvatojus ir pašaliniam.

Visokios ligos kankino K.V. Banaitį: Parkinson, an-gina pectoris, sklerozė, cukraligė. Tačiau jis iki pat savo mirties išliko su gera atmintimi, šviesiu protu. 1963 m. pradžioje jau jam sunkiai ėjosi pereiti per kambarį. Kojos užkliūdavo tai už kilimo, tai slenksčio. Visada reikėjo jį lydėti, prilaikyti. Dr. Kanauka

parūpino iš Welfair ateinančią gailęstingą seserį. Su jo sveikata taip apsipratome, jog nieks nenujautėme, kad mirties šmėkla čia pat. Pas mane gyvendamas, jis mažai tekalbėjo apie savo kūrybą, nepareikšė jokių pageidavimų, nepaliko jokio rašyto testamentu. Radijas, kurį jam padovanojo Chicagos vyrų choristai, buvo vienintelis kontaktas su muzikiniu pasauliu. Nebegalėjo jis nei skaityti. Nebeužsimindavo nei apie “Jūratę ir Kastytį” . . .

1963 metų Kūčių vakarą, sėdėdamas savo kėdėje, jis atrodė labai nuvargęs. Užklausa, kaip jis jaučiasi, silpnu balsu atsakė, kad svaigstanti galva. Suraminau, sakydama, kad tuoj valgysime Kūčių vakarienę, pašnekučiuosime ir viskas bus gerai. Išgėręs arbatos, paprašė mano sūnaus, kad padėtų atsigulti. Naktį praleido ramiai. Kalėdų rytą, grįžusi iš bažnyčios, radau jį besėdintį savo kėdėje, išblėsusiu žvilgsniu žiūrintį į duris. Staiga jo galva pasviro į dešinę. Pradėjau šaukti savo sūnų. Sūnus Donatas, abiem rankom suėmęs jį už pečių, sušuko “dėde, dėde!” bandydamas jį atitiesti. Jis pažvelgė mano sūnui tiesiai į akis, giliai atsiduso ir pasviro į dešinę. Pakvietėme daktarą. Tuojau atvyko dr. Antanas Snieška, bet nebegalėjo niekuo pagelbėti. Konstatavo mirtį. Dar atvyko kun. Vytautas Pikturna, atkalbėjome maldas, amžinai atsisveikinome su juo.

Gruodžio 27 d., penktadienį, 1963 m., kada Kalėdų nuotaika tebegaubė visą pasaulį, Brooklyno lietuviai rinkosi koplyčion atiduoti paskutinę pagarbą mirusiam K.V. Banaičiui. Kai prie jo karsto tą vakarą muzikos ir visuomenės atstovai sakė jautrias kalbas, atsisveikindami su velioniu, susigūžusi kampelyje, stebėdama kompozitoriaus užgesusį veidą, giliai įkristusias akis, mintimis nuklydau į jo praeitį. Sugrįžo jo gyvenimo epizodai iš jaunesnių dienų. Dar Nepriklausomoje Lietuvoje jis visiems buvo žinomas, kaip gilios kultūros asmuo. Jo gyvenimo filosofija buvo pagrįsta aukštais principais, kas buvo būdinga jo tėvo Saliamono Banaičio visai šeimai — tėvams, broliams ir seseriai. Jis buvo nepaprastai teisingas. Nebijojo laisvai ir aiškiai dėstyti savo kritiškas mintis . . . Lietuvos dainininkai prieš operos spektaklius atvykdavo pas K.V. Banaitį išdainuoti savo arijas, norėdami sužinoti jo kritiką. Jis ir spaudoje nebijojo laisvai reikšti savo nuomonių, kurios galėtų ir nepatikti jo kolegoms. Buvo teisingas, nepaperkamas. K.V. Banaitis buvo individualistas, džiaugėsi savo vienuma. Niekad nebuvo vedęs. Tiesa, jam patiko įdomios moterys tik iš tolo. Buvo kilnių principų, nepakentė nešvankių meilės aferų. Visokie

“donjuanai” buvo jo pajuokos bei pasipiktinimo objektu. Pamenu, jis sakydavo, kad šeimyninis gyvenimas tai ne jam, nors turėjo progų sukurti šeimyninį gyvenimą. Aukščiau visako laikė savo muzikinį pašaukimą. Savo gyvenimą skyrė muzikai. Pasitraukęs į Vakarus, nors ir sunkiose sąlygose, jis kūrė ir kūrė. Ir štai dabar jo gyvenimas užgesęs amžinai, o juk dar daug galėjo sukurti muzikinių vertybių. Tarp vėsliai pražydusių gėlių vainikų, mirguliuojančių žvakių, jis atrodė lyg besiilsįs po ilgos ir sunkios kelionės, įvykdęs didžiąją, kiekvienam žmogui privalomą avantiūrą-mirtį. Įvairios mintys bangavo viena po kitos. Visi turi mirti, kūrėjai, talentais apdovanotieji. K.V. Banaitis ir buvo vienas iš tų apdovanotų aukštų muzikinių talentų. Ir vėl, iš kur ateina talentai? Tikras dalykas, kad K.V. Banaitis muzikinį talentą, be abejo, bus paveldėjęs iš savo prosenelių. Jo senelė, Jieva Leverytė, atvykusi iš Rytprūsių, iš protestantų perėjusi į katalikybę, penkiolikos metų amžiaus ištekėjusi už Simano Banaičio, buvo kaimo giesmininkė, kantarka. Simano Banaičio brolis, kuris tada vadinosi Banevičium, buvo Alytuje klebonu, turėjo nepaprastai gerą balsą — tenorą. Taipogi jo visos septynios seserys turėjo puikius balsus ir buvo kaimo kantarkos. Jievos Leverytės-Banaitienės tryliktasis sūnus Saliamonas Banaitis (Nepriklausomybės akto signataras) vedė Marijoną Pranaitytę, kuri irgi turėjo puikų balsą, o jos brolis Pranaitis, žinomas kaip kompozitorius. Vienas iš Saliamono Banaičio sūnų — Kazimieras Viktoras ir yra tas, kuris surinkęs muzikinius talentus iš savo senelių, tetų, dėdžių, motinos.

Praslinkus trumpam laikui po K.V. Banaičio mirties, jo gerbėjai, muzikai ir toliau puoselėjo jo kūrybą. Smuikininkas Iz. Vasyliūnas jo atminimui rengė koncertus. Muzikas Vytautas Rastonis, kuris dažnai lankydavo K.V. Banaitį, pats suorganizavęs lėšas, išleido “Lietuvos Idilijas” smuikui, klarnetui ir arfai. 1965 m. kovo mėn. 7 d. Carnegie Recital Hall New Yorke įvyko didelio masto koncertas K.V. Banaičio atminimui. Buvo atlikti vien jo kūriniai. Tai pats geriausias paminklas kompozitoriui.

Mūsų garsių žmonių gyvenimas dažniausiai nebūna rožėmis klotas. Atsidūrę toli nuo savo gimtojo krašto, pergyvendami kasdieninius nepriteklus ir moralinį skurdą, baigė jie savo žemišką kelionę svetimose, nesuprastoje, išeiviškoje aplinkoje. Vienas iš tokių buvo kompozitorius Kazimieras Viktoras Banaitis — operos “Jūratė ir Kastytis” ir gausios lietuviškos muzikinės kūrybos autorius.

ARISTOKRATĖ

M. ZOŠČENKO

(UKRAINIEČIŲ SATYRIKAS, 1895 — 1958)

Aš, brolyčiai, moterų, dėvinčių skrybėlaites, nemėgstu. Jei moteriškė dėvi skrybėlaitę, jei ant jos blauzdų blizga šilkinės kojinės, jei jos rankose maskatuoja rankinukas arba burnoje žvilgčioja auksinis dantis, tai tokia aristokratė man visai ne moteris, o tuščia vieta.

Savo laiku, savaime aišku, ir aš domėjausi viena aristokrate. Vaikštinėjau su ja ir į teatrą vedžiau. O teatre tai viskas ir įvyko. Teatre ji ir visą savo ideologiją išdėstė visoje gražumoje.

Susitikau su ja namų kieme. Susirinkime. Žiūriu — stovi tokia madam. Kojinės šilkinės ir dantis žvilga.

Iš kur, — klausiu, — jūs, piliete? Iš kurio numerio?

— Aš, — atsako, — iš septinto.

— Prašau, — sakau, — gyvenkite.

Ir iš karto ji man kažkaip labai patinka. Užeinu pas ją. Į septintą numerį. Būdavo, ateinu kaip oficialus asmuo, pasiteirauju kas link vandentiekio ir kanalizacijos. Veikia?

— Taip, — atsako, — veikia.

Ir pati su skara žaidžia ir daugiau nei mur-mur. Tik akim šauda ir dantis žvilga. Pavaikščiojau pas ją mėnesį — priprato. Pradėjo daugiau atsakinėti. Vandentiekis veikia gerai, dėkui jums.

Toliau — daugiau. Pradėjau su ja po gatves vaikščioti. Išiname į gatvę, o ji liepia parankėn paimti.

Paimu ją parankėn, o pats slystu kaip lydeka. Ir sakyti nežinau ką, ir prieš žmones drovu.

Na ir kartą ji man sako:

— Ką jūs mane visą laiką gatvėmis vedžiojate? Jau galva susisuko. Jūs kaip kavalierius ir dar prie valdžios, pavyzdžiui, mane į teatrą nuvestumėte.

— Galima, — atsakiau.

— Ir kaip tik kitą dieną atsiunčia bilietus į operą. Vieną bilietą gaunu aš, o kitą bilietą man paskolina Vasia sargas.

Į bilietus aš ir nepažiūrėjau, o jie skirtingi. Kuris

L. GUTAUSKAS

MOTERIS

mano — apačioj sėdėti, o kuris Vasios — pačioje paskutinėje galiorkoje.

Taip mes ir nuėjome. Susėdome teatre. Ji atsisėdo su mano bilietu, o aš su Vasios. Sėdžiu ant suolo ir nei galo nematau. Jei persilenkiu per barjerą, tai ją matau. Betgi labai blogai. Nuobodžiavau, nuobodžiavau ir nulipau žemyn. Žiūriu — pertrauka. O jinai vaikšto.

— Labas, — sakau.

— Labas.

— Įdomu, — sakau, — kažin ar čia gerai vandentiekis veikia?

— Nežinau, — atsako.

— Ir pati suka link bufeto. O aš paskui ją. Vaikšto ji aplink ir į bufetą žiūri. O ant jo stovi padėklas. Padėkle lėkštė. O lėkštėje pyragaičiai. Ir pasijutau tokiu dideliu turtuoliu, suku ratu aplink ir siūlau.

— Jeigu, — sakau, — jūs turite noro nors vieną suvalgyti, tai prašom nesidrovėti. Aš sumokėsiu.

— Merci, — atsako.

Ir bekrypuodama, priėjusi prie lėkštės, griebia su kremu ir suryja.

O pinigų pas mane — kaip katino ašarų. Daugiau daugiausia tik trim užtekty. Ji valgo, o aš su rūpesčiu po kišenių rausiuosi, rankomis graibausi, o pinigų — nėra.

Suvalgė ji su kremu, griebė sekantį. Aš vos nesurikau. Ir tyliau. Apėmė mane toks turtuolio drovumas. Po galais, kavalierius, o ne prie pinigų.

Aš vaikštau aplink kaip gaidys, o ji koketuoja ir komplimentų prašosi. Aš sakau:

— Ar ne laikas mums į vietas eiti?

O jis sako:

— Ne.

Ir ima trečią.

Aš sakau:

— Ant tuščio, ar ne per daug gi? Ar neapsivemsi?

O jinai?

— Ne, — sako, — mes pripratę.

Ir ima ketvirtą.

Čia man mušė kraujas į galvą.

— Padėk, — sakau, — atgal!

O ji išsigando. Burną pravėrė. Viduje dantis žvilga.

O man lyg vapsva įgėlė. Nėr čia ko meilautis, galvoju.

— Padėk, — surikau, — padėk, po galais!

Padėjo jinai atgal. O aš sakau pardavėjui:

— Kiek jums už tris suvalgytus pyragaičius?

O pardavėjas laikosi indiferentiškai, nuduoda nesuprantantį.

— Iš jūsų, — sako — už suvalgytus keturis gabalus tiek ir tiek.

— Kaip, — sakau, — už keturis!? Kada ketvirtas lėkštėje guli.

— Nėra, — sako, — nežiūrint, kad ir guli, pirštais buvo čiupinėtas ir įkandimas matyti.

— Kaip tai, — sakau, — įkastas, susimildami! Tai jūsų komiškos fantazijos.

O pardavėjas laikosi indiferentiškai ir panosėje rankom skėtojasi.

Na, aišku, minia susirenka. Ekspertai. Vieni sako — įkasta, kiti — ne.

O aš verčiu kišenių, viskas, aišku, šlamštas ant grindų krenta, minia kvatojasi. O man visai ne juokas. Aš pinigų skaičiuoju.

Suskačiuoju pinigų, vis dėlto už keturis gabalus. Kam ginčytis.

Užmokėjau. Kreipiuosi į damą:

— Suvalgykite, — sakau, — meldžiamoji.

Užmokėta.

O dama net nejuda. Ir drovisi pribaugti.

O čia ir kažkoks dėdė atsirado.

— Duok, — sako, — aš pribaisiu.

Ir surijo, biaurybė. Gi už mano pinigų.

Susėdome. Peržiūrėjome operą. Ir namo.

O prie namų ji ir sako:

— Pakanka man kiaulysčių iš jūsų pusės. Kurie be pinigų — nevaikšto su damomis.

O aš sakau:

— Ne piniguose laimė, piliete. Atleiskite už išsireiškimą.

Taip mes su ja ir išsiskyrėme.

Nepatinka man aristokratės, ne!

Iš rusų kalbos vertė N. Kulpavičienė

PETRO MELNIKO ROMANAS “PAKIRSTA ŠAKA”

PR. NAUJOKAITIS

1983 metų pabaigoje Algimanto Mackaus vardo knygų leidykla išleido Petro Melniko trečią romaną “Pakirsta šaka”. Petras Melnikas išeivijos lietuvių literatūroje debiutavo 1977 m. išleistu daug trūkumų, ypač netaisyklingumų turinčiu romanu “Debesys ir properšos”. Bet jau 1981 m. išleistas antras jo romanas “Gėlių generacija” rodo jį turint beletristinių gabumų. Du romanus P. Melnikas yra išspausdinęs “Draugo” atkarpoje. Vienas iš jų apie tremtinių vargus Sibire, kiek pataisius ir papildžius vertėtų išleisti atskira knyga. Trečiasis romanas “Pakirsta šaka” jau rodo autorių sugebant įveikti ir sudėtingesnes psichologines problemas.

Romano pasakojimas prasideda traukinyje, einančiame iš Romos į Florenciją. Jame važiuoja trys turistai, atvykę į Italiją iš Amerikos: medicinos daktaras Algis Stepulis-Steponaitis, jo jauna sesutė Dana ir su vyru persiskyrusi amerikietė slaugė Audrey — artima Algio bendradarbė.

Fabulos pasakotojas yra pats daktaras Algis. Pasakodamas jis vaizdingai atskleidžia aplinkos panoramą, įpina į ją atsiminimų iš studentavimo laikų. Pamažu atskleidžia ir savo biografijos spalvingų bruožų, meilės istoriją su gražia itale Serena. Save jis laiko kritiniu realistu, kurs sugeba stebėti ir analizuoti gyvenimą, bet neranda priemonių negerovėms pataisyti.

Algiiui priešingų charakterio bruožų turi Dana. Ją brolis apibūdina taip: tai esanti idealistė, patriotė, svajotoja, bet turinti pakankamai valios ir energijos savo sugalvotiems planams įvykdyti. Nei Vokietijoje, nei Amerikoje ji neradusi tinkamo sau jaunikačio, tik kelis kartus nuvykusi į Lietuvą, ji beveik beprotiškai įsimylėjusi giminių kaimynystėje sutiktą Daugilį. Ji ir sugalvojusi planą jį atsigabenti į Ameriką.

Slaugė Audrey yra rami, santūri turistė. Dar ne visai atsigavusi po apsinuodijimo maistu Sirakuzuose, ji yra kantri, patenkinta kelione.

Teatre Serena atpažįsta Algį, jį užkalbina, supažindina su savo vyru Luku ir

kitai dienai pakviečia pietų. Vaisių metu atgema seni abiejų jausmai. Tai pastebi Lukas, bet savo santūrumu jis išlaiko taktą. Ginčiuose prasiveržia tik Serenos temperamentas. Iš incidento su batuku galima padaryti išvadą, kad ji savo grožį atidavė turtingam sporto reporteriui už teisę viešpatauti šeimoje, už galėjimą savo “tiesai” apginti net fizinius argumentus.

Antrasis romano epizodas neskubėdamas atskleidžia Serenos ir Algio meilės istoriją, tuo pačiu intrigą įtemptą Daugilio nuotykingą pabėgimą nustumdamas tolyn.

Pirmieji du romano epizodai yra gerai sukomponuoti. Čia autorius nuosekliai veda savo veikėjus per sudėtingos aplinkos ir atsiminimų labirintą, gana taikliai ir psichologiškai pakankamai juos charakterizuoja. Tačiau atvedęs juos į įtampos kulminacinį tašką — iki Daugilio pabėgimo iš sovietinės ekskursijos, visą romaną įstumia į kompozicinę duobę, kurioje nei veikėjai nežino ką daryti, o skaitytojas kankinamas ištęstais Algio klajonių Flor-

encijos gatvėmis reportažais.

Dviejų didelių istorijų supynimas į vieną kūrinį žymiai pakenkė romano kompozicijai. Pasakojimas pakrinka. Veiksmą sustabdo nepaprastai ilgi, nuo fabulos net atsiję Algio samprotavimai. Geros romano savybės — charakterių ryškumas. Tačiau ir veikėjų vidų dažniausiai pamatome tik iš protagonisto Algio daromų pastabų. Veiksmu apibūdintas tėra tik valingasis Lukas. Gera savybė ir sugebėjimas pagauti aplinkos detalių. Bet kartais tų detalių yra tiek daug, kad jos sustabdo veiksmą ir sukelia nuobodulį. Romane keliamos problemos yra vertos dėmesio, tačiau kompoziciniu atžvilgiu romanas turi ryškių silpnųjų, yra bereikalingai ištęstas.

Petras Melnikas, PAKIRSTA ŠAKA. Romanas. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, Čikagoje, 1983 m. Kietais drobės viršeliais, aplanką nupiešė dail. Petras Makalajūnas. Knyga turi 190 psl., kainą 8 dol., tiražas 600 egz.

NAUJA VIRIMO KNYGA

B. ŠIMKIENĖ

Praeitais metais Lietuvoje buvo išleista nauja kulinarijos knyga — “Lietuvių valgiai”. Šią knygą parašė šešios agronomės-šeimininkės, dar prieš II-jį Pasaulinį karą baigusios Ž.Ū.A. namų ūkio sekciją Dotnuvoje.

Knygoje nurodoma, kad surinkti ir surašyti tradiciniai lietuvių valgiai, kurie buvo valstiečių gaminami pabaigoje 19 a. ir pirmaisiais keturiais dešimtmečiais 20 a. Taigi tie valgiai, kuriuos žinojome dar gyvendamos tėvynėje. Suprantama, kad dauguma surašytų valgių receptų ne iš kaimo kilę, bet į kaimą patekę. Nepriklausomybės laikais visas dėmesys buvo nukreiptas į sodiečių moterų švietimą, mokymą namų ruošos ir kulinarijos. Nauji ar miestietiški valgiai buvo išmokti, pamėgti, pritaikyti sąlygoms

ir tapo savi. Knygoje yra ir naujų, dabartinių laikais gaminamų valgių receptų.

Pradžioje plačiai ir išsamiai yra apibūdinta lietuvių mityba, kokie buvo vartojami maisto produktai ir kaip buvo verdama ir kepama. Užsimenama ir apie dabartinę kaimiečių mitybą. Gyventojai dalį maisto produktų pasigamina savo sklypeluose, užsiaugina bulvių, daržovių, vaisių, uogų, apsirūpina mėsos ir pieno produktais. Dalį produktų, net ir sviestą, perka, nes pieną parduoda. Ir perka daugiau, negu seniau. Perka duoną, retai kas kepa namie, perka kvietinių miltų kepinus, daug cukraus, nes suvartoja vaisių-uogų konservavimui. Mėsą konservuoja rūkymo būdu, bet ir vekuoją. Kaimuose plinta dujinės ir elektrinės viryklės, kurios daugiau vartojamos vasarą. Daug kas turi šaldytuvus, turi ir rūsius. Maistą esą ruošia šviežią kiekvienam valgiui. Pusryčiams geria surogatinę kavą ar arbatą su užkanda — duona dešra, sūriu. Pasigamina įvairesnių valgių. Kulinarijos mokoma per TV, ruošia valgių konkursus, mokosi iš knygų. Rašoma, kad, “itin pasidarė turtingas šventinis stalas”.

Knygoje receptūra išskirstyta skyriais: užkandžiai, sriubos, mėsų patiekalai, žuvys, grybai ir t.t. Prieš kiekvieną skyrių yra geri paaiškinimai, kuomi tas produktas naudingas ir kas iš jo gaminama.

Knyga gerai parašyta, suredagauta ir iliustruota. Tik nepažymėtas iliustracijų autorius. Senesnių valgių receptai pertvarkyti, pritaikyti prie sąlygų, aiškiai nusakytas gaminimo procesas. Vienas nepatogumas, kad receptūra patiekta svoriu, o ne tūriu. Reikia turėti svarstyklės. Šeiminkėms siūloma ta knyga pasinaudoti, prisiminti ir gaminti seniau lietuvių mėgtus gerus, maistingus valgius. Knygoje yra ir naujų, įdomių patiekalų, pritaikytų esamoms sąlygoms.

Iš knygos keli pavyzdžiai:

SVOČIOS PYRAGAS — KARVOJUS

1½ kg. miltų, 1½ stiklinės pieno ar grietinėlės, 150 gr. mielių, 10 trynių, 350 gr. cukraus, 350 gr. sviesto, 2 pakeliai vanilinio cukraus, 2 citrinų žievelės, 3 stiklinės razinų, 10 gr. druskos.

Dažniausiai kepama aštuonikės pavidalo pyragas ir su pertepimu. Kai tešla pakyla, iškočiojama į lakštą, kuris ištepamas minkštu sviestu (imant pusę nurodyto kiekio), išbarstomos razinos ir suvyniojama į volelį, kuris suriečiama į aštuonikės pavidalo pyragą. Į tuščias riestainio vietas įstatomi riebalais ištepti, karščiui atsparūs indeliai. Vėliau pyragas puošiamas baltu glaistu, arba apsiuojamas miltiniu cukrum. (Tą pyragą kepa ir 2-ą aukštą). Prieš vaišinimą pyragas puošiamas rūtomis, putino uogomis ir žvakutėmis. Į pyrago kilpas svočia įstato kaspinais papuoštus saldaus gėrimo butelius. (Gražiau būtų taurės su midum ar šampanu). Svočia su šiuo pyragu vaišina jaunuosius ir kitus svečius.

DUONINIS TORTAS

12 kiaušinių, 300 gr. cukraus, 1 stiklinė juodos duonos džiovėsėlių, 3 šaukštai grietinėlės, 40 gr. bulvių krakmolo, 1 šaukštelis kakavos, 1 šaukštelis prieskonių: cinamono, gvazdikėlių, kardamono, kvepiančio pipiro, ½ stiklinės riešutų — šonams apklijuoti.

Tryniai su cukrumi ir prieskoniais gerai išsukami. Trupiniai sumirkomi grietinėle. Pusė trupinių kartu su kakava įmaišoma į trynius. Įmaišant išplaktus baltymus į trynius, įmaišoma likę trupiniai ir krakmolai. Kepama prie 350°. Tortas perpjaujamas į 3 dalis (su siūlu). Papločiai gerai sudrėkinami aviečių ar citrinos sultimis, pertepami kremu, viršus apliejamas glajumi, puošiamas kremu, šonai apklijuojami riešutais.

KREMAS

200 gr. cukraus, 300 gr. sviesto, 3 šaukštai miltų, 1 stiklinė vandens ar pieno, vanilijos. Vanduo užvirinamas su cukrumi ir juo užplikomi miltai (vandeniu sudrėkinti) ir

S. VALIUVIENĖ

JAUNIMAS

užvirinama. Sviestas ištrinamas su vanilija, dalimis įmaišoma atšaldytas sirupas sukama, kol pasidaro purus kremas. Dėl spalvos dedama deginto cukraus ar kakavos.

GLAJUS (VIRTAS)

200 gr. cukraus, ¼ stiklinės vandens, pusė citrinos sulčių. Cukrus su vandeniu virinamas, uždengus, kol lašas sirupo šaltame vandenyje nebeišsileidžia. Tada įmaišoma pusė citrinos sulčių ir uždengus atšaldoma, įstačius į šaltą vandenį. Paskui supilamas į dubenėlį, supilama citrinos sultys ir sukama iki pabala.

FORMINIAI ŽAGARĖLIAI

150 gr. miltų, 3-4 kiaušiniai, 2 stiklinės grietinės, 100 gr. miltinio cukraus apibarstymui, druskos ir riebalų virimui. Kiaušiniai išplakami ir įmaišoma grietinė, truputis druskos ir miltai. Tešla turi būti tirštumo kaip lietiniams. Virimui imama perpus taukų ir aliejaus. Formelės ant ilgo kotelio pirma įkaitinamos riebaluose, paskui panardinamos į paruoštą teslą ir skubiai leidžiamos į įkaitintus riebalus. Verdama, kol žagarėlis pats iš formelės iškrenta. Žagarėliams atvėsus, apibarstomi miltiniu cukrum. Seimininkės tuos forminius žagarėlius mėgsta gaminti, nes jie, ypač voveruškos, papuošia stalą.

TĖVŲ SKAUSMAI, KAI JAUNUOLIS PRADEDA SAVO GYVENIMĄ

Tėvai negali gyventi vaikų gyvenimu. Tai yra tiesa, kas liečia tėvus iki tam tikros ribos.

Mes negalime priversti pasirinkti mokslo studijas ir negalime priversti, kad jie mokytųsi. Negalime parinkti jiems darbo ir priversti, kad jie gerai jį atliktų. Negalime išrinkti jiems draugų, mylimųjų ar gyvenimo partnerių, t.y. žmonos ar vyro. Negalime sustabdyti jų noro išmėginti skirtingo gyvenimo stiliaus, santykio su kitais žmonėmis, naudojimo alkoholio ar net narkotikų. Negalime sustabdyti padarymo klaidų jų gyvenime, nors gal ir mes patys esame tas klaidas darę, nes neįmanoma jaunuolių įtikinti, kad gyvenimo patirtis turi vertę.

Negalime jiems pasakyti, jog mes juos geriau pažįstame negu jie patys save. Žinome jų silpnybes bei jų pajėgumą. Negalime išbėgti į priekį jų ir ištiesti ranką, kad nesuklyptų. Iš tikrųjų mes labai mažai turime kontrolės jaunuolių subrendimo laikotarpyje, nes mes negalime už juos gyventi. Bet tai nereiškia, kad mes neturėtume siekimų ir troškimų jų gyvenimui. Tas nesustabdo mūsų norų, kad jie pajustų savo vertę, kad pajustų džiaugsmą gerai atlikto darbo, kad būtų kitų pagerbti ir įvertinti už jų geras ypatybes. Norime, kad jie patirtų džiaugsmą draugystės, kad atskirtų meilę nuo seksualinio patrauklumo, kad surastų gyvenimui partnerį, kuris mylėtų, suprastų ir įvertintų, kad galėtų pasitikėti ir nebūtų apvilti. Taipgi norime, kad jie atpažintų savo geras puses ir silpnybes.

Negalime sustabdyti rūpescio, kad jaunuolis nepersiimtų pasaulėžiūros iš dabartinių perversmų pasaulyje, kad neprarastų atsakomybės jausmo ir nepasisavintų seksualinės laisvės ar iškrypimų, kad nesistengtų savo pajėgumu užsidirbti pragyvenimą, bet lauktų iš kitų paramos. Tuo tarpu kiek nemigo naktų maldoje praleidžia tėvai, prašydami, kad jie būtų tinkamai jaunuolių paruošę gyvenimui, kad jaunuolis palaikytų tikėjimą, turėtų užtektinai humoro, žinotų savo vertę ir turėtų pasitikėjimą savimi, nepasiduotų nepasisekimams. O kiek naktų praleidžiame prie lango maldoje, kad vaikas grįžtų laimingai namo, kad padarytų teisingus apsisprendimus, kad atpažintų blogį nuo

KĄ MANO SESERS LIGA IR MIRTIS IŠAIŠKINO MAN

LIUDA ŠILEIKIENĖ

Miela Jane, atėjo gegužės 24 d., tavo gimtadienis, bet tavęs jau mūsų tarpe nebebuvo. Juk tai būdavo mūsų šeimos pavasario tradicinė šventė. Praslinko vasara, atkeliavo ruduo ir, va, jau lapkričio 11 d. bus metai, kaip tau reikėjo palikti šį pasaulį.

Gimei tu 1924 metais gegužės 24 dieną. Nemunėlio Radvilišky, kai Lietuvoje žaliavo pievos, žydėjo sodai ir visa gamta kvėpėjo gyvybe. Dar ir šandie atsimenu, kaip buvome išsiusti aš ir brolis keliom dienom pas tetą, o kai grįžome į namus, radome tave gulintį šalia mamos. Tokia mažytė tu buvai. Tilpai geldelėje, ir mama mums leido pasupti tave.

Aš jau buvau 7 metų, o brolis — 12. Tu, tėvelių jaunoji dukrytė, mano ir brolio mažoji sesutė. Ir augai tu mūsų šeimoje visų mylima.

Atėjo laikas mums išsiskirti. Aš išvažiavau į Kauną studijoms. O, kaip būdavo mums linksmi, kai aš grįždavau atostogoms ir tu man galėdavai išsipasakoti savo nuotykius. Pergyvenom pirmąjį rusų užplūdį Lietuvoje. Džiaugėmės, kad likome gyvi, nors tėveliui to nereikėjo pergyventi (jis iš profesijos buvo felčeris), nes 1937 metais mirė.

Mūsų Gamtos-Matematikos fakultetą perkelia į Vilnių. Karas. Lietuvoje vokiečiai. Ir tu prašei mamos, kad tau leistų mokytis Vilniuje ir gyventi su manimi. Tu

gėrio ir neprarastų kontrolės, kurios jau mes nebeturime jų gyvenime.

Nekartą norime, kad nors truputį paklaustų mūsų ir išklaustų mūsų patarimų. Nors mes negalime gyventi už juos, bet jaučiame atsakomybę už jų gyvenimo kokybę. Mes žinome, ką jie pergyvena, jeigu jiems nesiseka moksle. Jeigu negali gauti darbo, mes pergyvename kartu su jais. Jeigu kas pasielgia neteisingai su jais, mūsų pyktis nemažesnis už jų. Jeigu jų gyvenime atsiranda nepasisekimų, mes jaučiame tą skausmą drauge.

Nors mes negalime gyventi už juos, bet gyvename su jais. Jų pasisekimai ir džiaugsmi būna mūsų taip, kaip pergyvenimas jų nepasisekimų ar skausmų tampa ir mūsų skausmu. Mes žodžio veik neturime jų gyvenime, bet jie negali atimti teisės mums melstis už juos.

(Sulietuvino L.M.)

vėl su savo sesute. Ir nuo to momento aš lyg pajaučiau motinišką atsakomybę savo jaunesniajai sesutei. Aš ištekėjau. Tu gyveni su mumis.

Karo laukas ir rusai vėl artėja. Paliekam Lietuvą. Tu norėjai kartu važiuoti su mumis. Aš, mano vyras, mūsų pirmagimis sūnelis ir tu pasiekiam Vokietiją. Diena po dienos mes tolstame nuo Lietuvos. Mes sekame iš lėktuvų apšaudomais Vokietijos keliais mūsų vežimą. Sukalbame poterius ir kartas nuo karto užniūniuojame: "O Lietuva, koks mielas kraštas, kurio taip netekau ūmai..." Ir toji, taip širdžiai artima dainelė, pritariama arklio žingsniams, mums tapo lyg tradicinė, kasdieninė giesmė. Vakarop einame prašyti ūkininkų sūneliui pieno ir arkliui šieno. Pagaliau laimingai visi kartu, neatskirti priartėjome prie Hamburgo. Karas pasibaigė.

Gyvenimas lageriuose vargingas ir monotoniškas. Taip norisi ir vėl būti žmogumi, pačiam užsidirbti duoną. Tu vystei į jauną moterį kelionėje per Vokietiją ir stovyklų sąlygose. Tau reikėjo tavo sesers ir švogerio aplinkumoje rasti sau pavėsį, išugdyti charakterį, savimi pasitikėjimą. Jane, tu išaugai į gražią moterį. Buvai tikras mamos paveikslas fiziškai ir dvasiškai. (Brolis vėliau mums rašė iš Lietuvos, kaip kentėjo mama dėl nežinios, kur tu esi, ir visada, eidama į bažnyčią, maldaknygėje nešdavosi ir tavo nuotrauką).

Pagaliau mes Kanadoje. Toronte. Mes kartu. Mamos išmokyta gerbti ir mylėti žmogų, tu gal net akiai, per daug, be didelių išimčių, idealizuodavai žmones. Pasižymėjai dideliu nuoširdumu. Tavo namuose visi būdavo mielai priimti ir gardžiausiais kąsneliais pavaišinti. Mylėjai senus žmones, nes jie tau priminė mamą. Mylėjai vaikus, jaunimą. Dievas nesuteikė tau savo vaikų, tu mylėjai ir didžiais savo sesers vaikais. Didžiudavai kitiems jų kiekvienu laimėjimu moksle ar darbe. Gerbė jie ir tave, vienintelę, tetą Kanadoje. Tu turėjai gerą valdišką darbą. Taip mėgdavai vasaros atostogas praleisti prie ežero ir svajodavai, kai išeisi į pensiją, tada galėsi ištisas vasaras praleisti vasarvietėje. Dėja, Dievo buvo kiti planai sustatyti. Prieš pat atostogas pajautai didelį galvos skaudėjimą. Daktarų nustatyta: auglys ant smegenų. Tu supratai, ką tai reiškia, ir sudejavai, kodėl tau nebuvo leista pagyventi iki pensijos. Tas laikotarpis

LIETUVIŲ LIAUDIES MENAS

taip tavo buvo išplanuotas ir išsvajotas. O kokia didelė kančia apima žmogų, kai staiga sužinai savo dienų skaičių žemėje! Tai aš tik dabar suprantu. Pagaliau, po kelių dienų apsipratai su likimu ir pasakei: "Aš nebijau mirti, aš niekam blogo nesu padariusi..." "Laukei operacijos. Ir, Jane, 24 val. gailėstingųjų seselių priežiūroje, savame bute tu tris mėnesius kantriai, mažai dejuodama, kentėjai savo ligą. Kaip sunku mums buvo matyti tavo jėgų nykimą. Kadangi pati savo draugų nebegalėjai gražiai priimti, kaip pranešdavome, kad kas nors iš artimiausių tavo draugų norėtų tave atlankyti, likdavo visada tas pats atsakymas: "Tegu palaukia." Tavo butas skendėjo prisiūstomis gėlėmis ir sveikatos linkėjimų kortelėmis, bet tai tavęs nebedžiugino, ir gražūs kortelių žodžiai tavęs nebepralinksmindavo. Tavo liga davė man suprasti, kad

žmogų mirties patale gėlės ir artvirukai nebedžiugina. Tik džiugina ir duoda drąsos pajautimas prie lovos savų artimųjų.

Kaip sunku būdavo sėdėti prie tavo lovos, kai matydavau, kaip dar daug ką tu norėjai pasakyti savo vyrui ir man, bet nebegalėjai. Prisegtas prie tavo lovos rožančius tau davė drąsą, stiprybę ir viltį. Laimingi, kas tiki į Dievą! Paskutines jėgas sukaupusi, tu stengdavaisi nusišypsoti, kai pamatydavai prie lovos susirinkusius tavo sūnėnus ir jų žmonas.

Ištisas dienas aš stengdavaisi būti šalia tavęs. Ką tau papasakoti? Oras, politika, draugų nuotyčiai tavęs nebedomino. Tad kartą paklausiau gailestingosios sesutės, kokia tema man reikėtų kalbėti? Jos atsakymas buvo: "Prie mirčiai paskirto žmogaus kalbėk apie jūsų šeimą, jūsų buvusias šeimos tradicijas, vaikystės nuotykius, net ir kas kokį maistą labiau mėgdavot. Galima bendrais bruožais diskutuoti ir žmogaus mirtį, tik tas neturi jos liesti asmeniškai."

Jane, mes visas šeimos ir tradicines šventes švėsdavome kartu. Kiek būdavo mums tada džiaugsmo, juoko ir kalbų... Kaip gera būdavo širdžiai, kai po Kūčių visi važiuodavome į Bernelių mišias. Kalėdų naktis rami ir didinga. Ir toji ramybė tą šventąją naktį apgaubdavo ir mus. O Velykų rytą, grįžtant iš Prisikėlimo mišių, toks triumfas apgaubdavo mus ir, rodos, gyventi taip gera, taip norisi. Jane, mūsų visa šeima, tau sergant, lankėme tave ir stengėmės būti su tavimi ar graži saulėta diena, ar rudens lietus taškė grindinį. Mes visi visada surasdavome laiko tau. Mūsų šeima norėjome įrodyti tau savo meilę ir ženklą, kad mes visi su tavimi iki mirties.

Jane, tavo mirtis mums buvo po ilgo ir ramaus gyvenimo, lyg staigus skambutis, pranešimas, mirtis neišsirenka žmogaus pagal metų skaičių, nėra jai nustatytos taisyklės, kad vyresnis pirma turi mirti ir tik vėliau ateis eilė jaunesniajam. Tavo mirtis parodė mums, kad laimė yra ne žemiškos gėrybės. Laimė yra, kada prie tavo lovos ligoje mirties valandoje yra šalia tavęs tavo artimiausi žmonės. Laimė yra, kad mirties patale lyg filme permatai savo praeitį ir gali pasidžiaugti, kad niekam nesi padaręs skriaudų. Tada lyg deimantas sužiba tavo širdy, jei pajunti, kad ką nors gero buvai padaręs. Tik šitie reiškiniai žmogaus mirties patale suteikia jam džiaugsmą, ramybę, panaikina baimą.

O žemėje tiek melo, .gobšumo ir neteisybės! Taip sunku išlikti tų silpnųjų nepaliestam...

• MOTERYS PASAULYJE

VLIK-o biuro viršininkė M. Samatienė (dešinėje) ir A. Balasaitienė

SVEČIUOSE PAS VLIK-ą

AURELIJA BALASAITIENĖ

Atostogų metu, lankantis JAV sostinėje Vašingtone, negalėjau atsispirti norui aplankyti VLIKo būstinę, iš kurios į visus laisvo pasaulio kampelius sklinda gausi informacija apie okupuotos Lietuvos padėtį ir nuolatinis beldimasis į įtakingų sferų duris, reikalaujant išgirsti mūsų balsą. Kova už Lietuvos laisvę yra tiesioginis ir pagrindinis VLIKo uždavinys, todėl didelė dalis mūsų visuomenės, labiau pratusios į sceninį meną ir kultūrinio bei socialinio gyvenimo apraiškas, ne visada yra gerai informuota apie VLIKo vaidmenį, uždavinius ir darbus. Tik retkarčiais pasiekia mus šykščios žinutės apie mūsų VLIKo atstovų areštą Helsinkyje, dalyvavimą tarptautinėse konferencijose bei kitose pasaulinės politikos plotnės suvažiavimuose. Taip pat reikia sutikti su tuo liūdnu faktu, kad mūsų moterys beveik nedalyvauja politinėje veikloje, o daugiausia reiškiasi vaišių ir kavučių rengimu po mūsų visuomeninių įvykių. Veiklios moterys už virtuvės ribų tėra išimtis, pabrėžianti taisyklę. Todėl negalima nepastebėti tų, kurios

visą savo energiją ir sugebėjimus koncentruoja į bendrą visų lyčių asmenims reikalą. Viena tokių moterų yra dabartinė Vašingtone VLIKo biuro viršininkė Margarita Samatienė, su kuria turėjau malonumo praleisti ilgą popietę, užsitęsusią iki vėlyvo vakaro.

Nugalėjus didelio judėjimo sunkumus ir suradus vietą pastatyti mašiną ant gatvės, visiškoje VLIKo būstinės artumoje, buvo laimingas ir patogus supuolimas. Pasikėlus laiptais į antrą aukštą, paskambinau durų skambutį, į kurį tuoj atsiliepė smulkūs žingsniai. Margarita Samatienė, jau apie valandą laukusi manęs, plačiai atidarė duris ir, pakviestusi į vidų, jas vėl rūpestingai užrakino. Supratau, kad vienai moteriai nemažose patalpose, be kaimynų, gali būti neįdomu.

Trumpai pasisveikinus ir pasiskundus nepalaujančiais karščiais, nuo kurių taip maloniai saugo vėsinami pastatai, ponina Samatienė pasiūlė "pasidairyti". O dairytis buvo į ką. Mano smalsumas visada

mane veda pirmoje eilėje prie knygų lentynų, ypatingai jei jose pastebiu retai matomus ar net nepažįstamus leidinius. Posėdžių kambaryje, kuriame dominuoja žalia staldengte padengtas ilgas stalas, mano akis tuoj patraukė gausi periodika. Šalia pilno mūsų laisvojo pasaulio spaudos rinkinio guli komunistinė spauda, vietiniai dienraščiai, svetimų, tolimų kraštų informaciniai biuleteniai ir kita gausi medžiaga iš įvairių šaltinių. Žinios iš Lietuvos, krūvos įvairių agentūrų laišku su prašymais teikti medžiagą, sudaro kasdieninės darbo našos turinį. Šalia modernios kopijavimo mašinos guli paruošti multiplikavimui tekstai. Mudviem besikalbant, p. Samatienė mikliai keitė popierų ir ta pačia proga padarė man keletą nuorašų pačių naujausių ir įdomiausių raštų. Viename Meksikos politinio žurnalo AMBITO vyriausias redaktorius kreipiasi į VLIKo oficialią agentūrą ELTą su prašymu įsijungti į žurnalo spalio mėnesio laidą su žiniomis, nuotraukomis ir informacija, pabrėždamas ELTO populiarumą politinės informacijos sluoksniuose. Šalia gulėjo neseniai gautas JAV Valstybės Departamento komunikatas GIST, kurio uždavinys yra pastoviai informuoti apie JAV užsienio politiką.

“Darbo yra tiek daug, kad ne kartą turiu ir į namus parsinešti, kad suspėčiau laiku visiems atsakyti ir visus patenkinti. Esu priversta labai daug skaityti, sekti periodinę įvairių pakraipų spaudą, stebėti Lietuvą liečiančias žinias, sekti iš pačios Lietuvos gaunamą oficialią ir neoficialią informaciją. ELTO biuletenio susistatymas ir išsiuntimas reikalauja daug darbo...” pasakoja ponė Samatienė su šypsena, ir aiškiai matau, kad ji savo darbo sritimi didžiuojasi ir jai atiduoda visas savo jėgas ir energiją.

Posėdžių kambario lentynose yra pilnas Vyriausybės žinių rinkinys, įvairi archyvinė ir dokumentinė medžiaga bei reti ir įdomūs politiniai raštai, liečiantys Lietuvą, viso Pabaltijo okupaciją bei sovietinės politikos nagrinėjimą. Prieškambario lubas siekianti lentyna perkrauta leidiniais apie Lietuvą įvairiomis kalbomis. Tai medžiaga, kuri yra siuntinėjama su tikslu svetimtaučius supažindinti tiek su mūsų tautos tragedija, tiek su mūsų kultūros lobiais. Tarp įvairių leidinių mane imponavo nedidelė Tomo Venclovos brošiūra anglų kalba apie dabartinę lietuvių literatūrą su trumpa ir mūsų praeities apžvalga. Turinys suglaustas, įdomus, duodantis kondensuotą, bet gan ryškų vaizdą. Savaime suprantama, kad Tomo Venclovos, kaip rašytojo ir literatūros žinovo, analizė atspindi ir jo asmenišką skonį, su kuriuo ne kiekvienas turi sutikti,

tačiau negali neįvertinti jo darbo.

“Gauname daug informacijos, ypatingai iš Vakarų Vokietijos ir Meksikos”, paaiškino ponė Samatienė. “Kaip matote, mus pasiekia visa Vakarų Europos spauda ir taip pat žinių agentūros.”

Vartau raštus, kvietimus dalyvauti tarptautinėse konferencijose (Pasaulio Antikomunistinės Lygos Liuksemburge), stebiu paruoštus atsakymus ir dar ją laukiančius darbus ir negaliu atsistebėti jos energija ir darbštumu. Pasakojo apie VLIKo posėdžius, į kuriuos valdybos nariai renkasi iš įvairių vietovių. Daug darbo valandų čia praleidžia ir dr. Krivickas, pirmininko pavaduotojas. Ponios Samatienės oficialus titulas yra egzekutyvinės direktorės, tačiau jos darbai apima viską — rašymą, korespondenciją, ekspediciją... žodžiu, ji yra VLIKo rankos ir širdis.

Negalėjau nepriimti kvietimo pietums į Taiwano stiliaus restoraną. Ir tame mačiau jos nusistatymą — Taiwanas tai ne dabartinė Kinija... Pietų metu kalbėjomės apie mūsų spaudos klausimus ir visuomenės reakcijas į mūsų veiksmų darbus. Kavutei buvau pakviesta į jos butą, kuriame teko praleisti keletą nepaprastai jaukių valandų, dalinantis tolimų kelionių įspūdžiais ir diskutuojant įvairiausius klausimus. Jos mėgiamiausias asmeniškasis užsiėmimas yra muzika. Saliono centre stovintis pianinas su krūvomis gaidų byloja apie jos išlepintą klasikinės muzikos skonį. Deja, nepavyko prisipašyti, kad paskambintų ką nors malonumui. Šeimos nuotraukos ir patrauklūs suvenyrai puošia jos butą, o pati šeimininkė, moteriška, kukli ir maloni, nejučiomis perduoda koncentruotos energijos ir idealizmo įspūdį.

Ona Baužienė 1983 m. buvo apdovanota British Empire medaliu. Tai pirmoji lietuvė, gyvenanti Australijoje, susilaukė tokio pagerbimo. Ji yra kilusi iš ankstesnės ateivių šeimos, daug nusipelnė socialinėje vietinėje ir lietuvių vieklėje.

Aktorė Laima Šulaitytė iš Cicero, Ill., studijuoja dramos meną Chicago's universitete. Su pasisekimu vaidina įvairiuose amerikiečių dramos teatrų pastatymuose. Ji yra vaidinusi ir Lietuvių Jaunimo teatre.

Lietuvių tautodailės instituto skyrius Bostone balandžio mėn. 15 d. surengė įdomią tautinių drabužių, juostų ir margučių parodą, kurią aplankė daug žiūrovų. Ta proga **dail. D. Kuolienė** skaitė paskaitą apie lietuvių grafiką.

Mokyt. Onos Razutienės įkurtas lietuvių tautinis ansamblis “Spindulys” Los Angeles mieste švenčia 35-rių metų jubiliejų. Ta proga buvo surengtas iškilmingas minėjimas.

Dr. Milda Danytė, gyv. Ottawoje, surinko medžiagą apie pokarinę lietuvių imigraciją. Veikalas yra paruoštas anglų kalba “Lithuanian Immigration after World War II”.

**Ona Elzbieta
Gineitytė-Prunskienė**

mirė š.m. vasario mėn. 22 d. Čikagoje, slaugoma savo artimųjų.

Ji buvo kilusi iš Tauragnų dvaro. Ištekėjusi gyveno Žvilbučiuose, Utenos aps. Išaugino ir į aukštuosius mokslus išleido penkis vaikus. Pirmosios okupacijos metu su vyru ir giminėmis buvo ištremta į Sibirą. Amerikoje gyvenantiems vaikams po ilgų pastangų pavyko gauti leidimą išvažiavimui. Ji atvyko į Čikagą 1960 m., gyveno pas dukterį dr. O. Garūniene.

Gyvendama Lietuvoje, priklausė tretininkėm ir K.M.D-jai. Išeivijoje pagal išgales šelpė artimuosius, gyvenančius Lietuvoje ir religines organizacijas.

Globojama visų savo vaikų, sulaukė gilios senatvės, mirė sulaukusi 96 metus.

Nuoširdžiai užačiame “Moters” bendradarbį J. Prunskį ir šeimą Red.

• Madų ir grožio pasaulis

Kas bus naujo rudenį?

Kovo mėnesyje, kai dauguma dar tik svajoja apie vasarinę aprangą, madų kūrėjai pilnu tempu pardavinėja savo sukurtus rudens modelius įvairiose tarptautinėse madų parodose. Didelių krautuvų rūbų supirkinėtojams tai yra sunkus ir komplikotas darbas, nes modelius reikia pritaikyti masinei produkcijai, pelningam pardavimui ir patenkinti klientes. Ko klientė nori? Originalumo, meniškumo, patogumo ar praktiškumo? Ir visokiais reklaminiais būdais stengiamasi įtikinti, kad reikia pirkti rūbus, kurie iš tikrųjų tinka tik idealių išmierių profesionalėms modeliuotojom. Nežiūrint to, kad tik maža išimtis gali tokią aprangą dėvėti, madų kūrėjai ir toliau kuria tik parodai. O moterys, kurios tai kategorijai netinka ir kurių yra apie du trečdaliai, turi tenkintis tik gerais patarimais. Smarkiai pa-brangus medžiagom ir darbo jėgai, pa-brango ir apranga. Todėl yra perkama brangesnė ir ilgiau dėvima. Dar niekad nebuvo krautuvės užverstos tokiais pigiais ir negražiais skudurais, kad niekas nenori jų pirkti. Tik brangesniuose skyriuose ir butikuose yra gražesnių rūbų. Kaip ir visada madų parodose stengiamasi būti originaliais ir nepakartojamais. Sukurti naują madą — tai dar ne viskas, ją reikia ir parduoti. Didžiųjų madų pasaulis tai lyg sunkioji industrija, kur maišosi prekybiniai ir diplomatiniai sugebėjimai, “komercinių paslapčių” vagystės, intrigos, apkalbos ir daug šampano. Tai yra sunkus kūrybinis ir technologinis darbas. Ar patiks klientei ru-

dens mados? Paltai ilgi, plačių pečių, su diržais ir be jų, pailgais atlapais. Medžiagos sunkios, margi tweed'ai. Panašūs ir švarkai. Populiarūs skirtingų spalvų sijonai, palaidinės ir nertiniai. Iškilminga apranga iš švyturiuojančių medžiagų ir spalvų, didelės ir komplikotos apikaklės. Vakarinės suknelės išmargintos mažom gėlytėm. Popietinės suknelės šilko arba lengvos vilnos, populiarius tweed'o audinio kopijavimas: dryžiai, langai, eglutė ir t.t. Jau rugsėjo mėnesyje pasirodys rudens mados. Tada sužinos madų kūrėjai ir pardavėjai, ar tinkamus modelius supirko, ar patenkino klienčių skonį, ar pasirinkdami modelius per daug šampano išgėrė?

Moderniškos uniformos

Uniforma visada buvo suprantama kaip praktiška, paprasta, pigi ir ilgai dėvima darbovietės apranga. Bet kai vis daugiau moterų pradėjo dirbti vyriškose profesijose, atsirado nuomonių, kad uniforma turi būti ne tik patogi, bet taip pat graži ir moderniška. Pirmiausia originaliom uniformom susirūpino JAV laivynas, jau 1942 metais

moteriškos uniformos buvo užsakytos pas žinomą madų kūrėją Mainboucher. Po to sekė ir kiti. Šiais laikais moderniškas uniformas lėktuvų linijom, policijai ir įvairiom įstaigom sukuria ir dažniausiai gamina didžiosios pasaulinių madų firmos.

MODERINI
ROMOS
JUDĖJIMO
TVARKYTOJA

ŽIEMINIS PALTAS

Net ir JAV skautėm yra daromos naujos uniformos Bill Blass studijoje. Garsieji Gucci ir Fendis rengia Romos policininkes, net ir Carven studijoje 80% visų užsakymų sudaro uniformos. Didieji madų kūrėjai uniformas projektuoja daugiau dėl malonumo, bet tie, kurie jas gamina, gauna didžiausias pajamas.

Odos priežiūra

Grazi oda priklauso prie tų būtinybių, kurias norime galimai ilgiau išlaikyti geresniame stovyje. Kūno paviršius po truputį keičiasi nuo pat vaikystės: oda sausėja, šiurkštėja, sensta. Atsiranda įvairių dėmių, išbėrimų, surambėjimų raukšlėjimų ir t.t. Šis kitimo procesas yra labai individualus. Jo sustabdyti negalima, tik tinkamos dietos, mankštos ir priežiūros pagalba padėti galima pagerinti. Mūsų gyvenamoj aplinkoj yra daug dalykų, kurie kenkia odai: užterštas oras, įvairios dujos, blogai ventiliuojamos patalpos, šildymo ir šaldymo sistemos sausos oras ir t.t. Nepakankamas judėjimas, taip pat ir ankšta apranga sumažina kraujo cirkuliaciją ir silpnina odos kvėpavimą. Naudojimas aštrių muilų, labai karšto vandens ir stiprūs apsitrynimai mažina natūralią odos drėgmę. Didžiausi odos priešai yra įvairūs klimatiniai reiškiniai: šaltis, vėjas, saulė. Ypač stiprūs saulės spinduliai ne tik nudegina ir išdžiovina odą,

nuo ko atsiranda įvairios raukšlės, bet ir prasišverbė giliau į po odinius audinius sunaikina natūralų stangrumą ir elastingumą. Netinkama dieta, kaip per didelis vartojimas riebalų, cukraus, kofeino, druskos ir nepakankamai vartojimas vandens mažina natūralų kūno apšilumą. Taip pat staigus suliesėjimas padaro odą suglebusią ir atsiranda įvairių raukšlių. Nors kosmetikos reikmenų reklamos žada stebuklus ir grožio įstaigos garantuoja beveik naują kūną, aišku, už gerą užmokesnį, daug ką galima pasidaryti pačiom. Tokias grožio procedūras galima atlikti namuose su kasdieninio vartojimo priemonėmis, kurių dažniausiai yra virtuvės spintoje arba jas galima lengvai gauti "sveikatos krautuose."

Sausa, raukšlėta, saulės nudeginta oda reikalinga ypatingos priežiūros. Po maudymosi (šilto ar šalto), kol dar kūnas yra drėgnas, reikia paimti mažą drėgną rankšluostėlį ir ant jo užpilti vieną ar du šaukštus sezamo aliejaus (sesame oil) ir pamaigyti, kad medžiaga vienodai susigertų. Tuo rankšluostėliu lengvai apšluostyti visą kūną, o ypač tas vietas, kur oda yra šiurkštesnė (keliai, alkūnės, kojos). Tokius apšluostymus daryti po kiekvieno maudymosi. Apširengti tada, kai oda sugers visus riebalus. Sausą ir šiurkščią odą galima pagerinti ir kompresais. Inde (nenaudoti aliuminijaus indų) sumaišyti 1 puoduką alyvuogių aliejaus, ½ puoduko jūros druskos (sea salt) ir 1 kvortą šilto vandens. Šiuo skiediniu sušlapinti tinkamo dydžio kotoninį rankšluostį ir apvynioti ant norimos vietos (ypač tinka šiurkščiom kojoms ir rankoms). Ant rankšluosčio užvynioti tinkamo dydžio plastiką ir palaikyti apie 30 min., o tada nuplauti. Odos atjauninimui tinka pasukų (buttermilk) ir jogurto maskės. Pasukas užtepti ant kūno rankomis arba mažu rankšluostėliu, po 30 minučių nuplauti. Tą patį daryti ir su jogurtu, tik jį nuplauti po 15 minučių.

ČESNAKAI STIPRINA PLAUKUS

Kai atsiranda židinių išplikimų, pamėginkite tokį būdą. Nulupkite česnakų skilteles ir susmulkinkite grūstuvu, mėsos malimo mašinėle arba trintuve. Gautą košelę uždėkite ant išplikimo vietų kartą per dieną dviem valandoms. Po to išplaukite galvą šampūnu. Tokias procedūras reikia daryti 7-10 dienų. Procedūrų kursą galima kartoti du - tris kartus su dešimties dienų pertraukomis.

Norint pagerinti plaukų augimą, panaikinti pleiskanas, česnakus vartokite

kartą per savaitę dvi valandas prieš galvos plovimą. Jei plaukai sausi, įtrinkite minėtą košelę arba išspauskite per marlę česnako sultis, sumaišytas perpus su augaliniu aliejumi. Riebius plaukus tepkite be aliejaus. Taip kartoti reikia ilgai — ne mažiau kaip du - tris mėnesius.

Užtepus košelės arba sulčių, galvos nereikia aprišti.

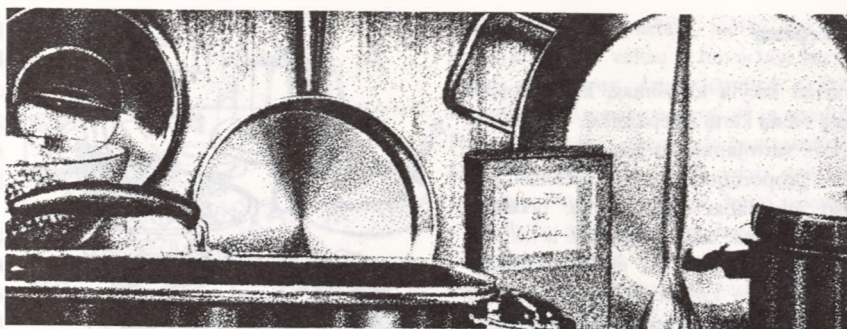
Česnakai nuo seniausių laikų vartojami ir liaudies medicinoje. Juose esančios ypatingos biologiškai aktyvios medžiagos — fitoncidai — užmuša ne tik bakterijas, bet ir grybelį, mikro-organismus.

Be to, česnakuose daug eterinių aliejų. Dirgindami galvos odą, jie skatina kraujo pritekėjimą į riebalines liaukas, plaukų šaknis. Tai pagerina plaukų augimą, panaikina pleiskanas.

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Vasarinė mišrainė

- 2 avokadai,
- ½ p. citrinos sunkos,
- 2 apelsinai,
- 2 greipfrutai,
- 1 žalios salotos galva (Romaine).

Padažas:

- ½ p. citrinos sunkos (pagal skonį),
- 1 p. aliejaus,
- 1 štl. druskos (pagal skonį),
- 1 št. tarkuoto svogūno,
- 1 štl. aguonų sėklų,
- ½ štl. garstyčių miltelių,
- ¼ p. cukraus (pagal skonį).

Avokadus nulupti ir supiaustyti kubeliais. Pašlakstyti citrinos sunka, kad nepajudotų. Apelsinus ir greipfrutus nulupti, suskirstyti skiltelėm, išimti sėklas ir apipiaustyti baltą odelę ir gyslas. Salotos lapus nuplauti ir suplėšyti. Visą sudėti į servavimo indą. Paruošti padažą. Visus padažo produktus sudėti į blenderį ir gerai išplakti. Užpilti ant mišrainės ir gerai sukratyti.

Daržovių užkandžiai

Ant padėklo gražiai išdėstyti įvairiai paruoštų ir papuoštų daržovių:

1. Mažus pomidorėlius įpiauti viršuje, kad galima būtų įdėti mažą "shrimp", truputį majonezo ir skiautelę citrinos.
2. Ant riekelės zukinio uždėti gabalėlį konservuotos, rūkytos austrės ir riekelę citrinos.
3. Ridikėlį nulupti, palikti žalią kotelį, įpiauti viršuje ir įdėti gabalėlį sviesto arba aštraus sūrio.
4. Agurko riekę patepti sūriu ir uždėti riekelę ridikėlio.
5. Grybo kepuraite pašlakstyti citrinos sunka ir pripildyti plaktu grietininio sūriu.
6. Ant žalio pipiro skiltelės uždėti gabalėlį ančovių.

7. Ant morkos pailgos riekės patepti majonezo ir uždėti svogūno skiltelę.

Tinkamas sveikatai mojonėzas

- ¾ p. vandens,
- ½ p. acto,
- 1 p. pieno miltelių,
- 1 štl. medaus,
- ¼ štl. garstyčių miltelių,
- 1 ½ p. aliejaus (gali būti ir mažiau).

Viską (tik be aliejaus) išplakti blenderyje. Užstatyti ant lėčiausio plakimo ir po truputį įlašinti aliejų. Supilti už dengiamą indelį ir laikyti šaldytuve. Prieš vartojant suplakti, nes aliejus nusistovi.

Kepta vištiena

- ¾ p. rūgščios grietinės,
- 2 štl. kapotų petražolų,
- 2 štl. kapotų svogūno laiškų,
- 1 ½ sv. virtos vištienos,
- ½ p. Permesano sūrio,
- ½ p. baltos duonos džiūvėsėlių, sviesto.

Virtą vištieną supiaustyti vidutiniais gabalais (be kaulų ir be odos). Sudėti į sviestuotą kepimo indą. Grietinę sumaišyti su petražolėmis ir svogūnais ir uždėti ant vištienos. Kepti prie 375° apie 30 min. Tarkuotą sūrį sumaišyti su džiūvėsėliais ir užbarstyti ant vištienos. Palaikyti dar krosnyje apie 5 min. prie viršutinės kaitros (broiler), kol sūris ištirps ir gražiai paraus. Servuoti su virtais šparagais ir morkomis.

Keptų obuolių pudingas

- 5 dideli kepimo obuoliai,
- ½ p. kapotų migdolų,
- ½ p. razinų,
- ½ p. kapotų, džiovintų abrikosų,
- 5 štl. cukraus,
- 5 štl. balto vyno,
- 4 kiaušinių baltymai,
- 1 citrinos sunka,
- 10 sutrupintų "lady fingers" sausainių,
- 1 p. cukraus,

Obuolius nuplauti, nulupti ir gerai išpiauti sėklalīdzius. Nupiauti obuolių viršūnes apie ½ inčo. Migdulus, razinas ir džiovintus abrikosus sukapti kartu su nupiautom obuolių viršūnėmis. Įdėti 5 štl. cukraus ir gerai išmaišyti. Kepimo formą patepti sviestu ir sudėti obuolius. Paruoštą masę sudėti į obuolių vidurius. Į kiekvieną įpilti po 1 šaukštą balto vyno. Kepti orkaitėje prie 350° kol obuoliai suminkštės. Kiaušinių baltymus išplakti, plakant sudėti cukrų. Išplakus sumaišyti su citrinos sunka ir sutrintais sausainiais. Obuolius išimti iš orkaitės, užpilti išplaktą masę. Temperatūrą sumažinti iki 325° ir kepti kol paviršius sukietės ir gražiai paruduos. Pudingą atšaldyti ir servuoti.

Braškių saldusis "Ambrosia"

- 1 persikas arba nektarina,
- 1 ananasas,
- 2 p. prinokusių braškių,
- 2 štl. "lime" sunkos, cukraus pagal skonį, kokoso skiedrelių.

Ananasą perpiauti išilgai ir išskaptuoti. Vaisių smulkiai sukapti. Braškes nuvalyti ir supiaustyti arba sutrinti. Persiką nulupti ir smulkiai supiaustyti. Visus vaisius sumaišyti, įdėti "lime" sunką ir cukrų. Pripildyti išskaptuotą ananasą. Pabarstyti kokoso skiedrelėmis.

Kepti bananai

- 4 prinokę bananai,
- 1 apelsino sunka,
- 4 št. jogurto,
- ½ štl. "curry" miltelių, sviesto.

Bananas nulupti, perpiauti išilgai ir sudėti į sviestuotą kepimo indą. Sumaišyti apelsino sunką, jogurtą ir "curry" miltelius. Išplakti blenderyje ir užpilti ant bananų. Kepti apie 25 min. vidutinėje temperatūroje. Tinka kaip užkandis arba priedas prie mėsos, žuvies ir paukštienos.

Apie kepimą

Dažnai iškyla klausimas, kodėl kepat pyragą vieną kartą iškepa gerai, o kitą kartą ne, nors vartojamas tas pats receptas ir tos pačios proporcijos. Pyrago gerumas priklauso nuo labai daug dalykų: orkaitės, kepimo formos, tešlos įmaišymo ir t.t., bet daugiausia priklauso nuo maisto produktų. Ypač patartina kreipti dėmesį į miltus ir pasižymėti, kokios firmos miltus vartojame kuriam kepsniui. Sunkiau pavyksta iškepti pyragus kuriuose vartojamas labai mažas kiekis miltų arba jie būna pakeičiami krakmolu, džiovėsėliais ir t.t. Apie kepimą yra prirašyta daug knygų, kur galima rasti įvairių patarimų ir receptų. Tik nereikia užmiršti, kad visos virimo knygos yra taikomos tik tiems, kurie moka kepti ir virti.

Valgomasis šaukštas sveria:

miltų	— 25 g,
krakmolo	— 15 g,
džiuvėsėlių	— 20 g,
cukraus	— 25 g,
druskos	— 30 g,
pieno	— 20 g,
kondensuoto pieno	— 30 g,
grietinės	— 25 g,
sviesto	— 50 g,
tirpyto sviesto	— 20 g,
vaisių košės	— 25-30 g,
razinų	— 25 g,
kakavos miltelių	— 20 g,
kavos miltelių	— 15 g,
aguonų	— 15 g,

Pagrindiniai produktai, iš kurių gaminami kepiniai, yra miltai, krakmolas, cukrus, medus, pienas, riebalai, kiaušiniai. Kepinių aromatui ir skoniui pagerinti dedama įvairių prieskonių: konjako, likerio, vyno, vaisių, uogų bei jų konservų, riešutų, aguonų, kakavos ir kt. Kepiniams išpurenti vartojamos mielės ir kepimo milteliai.

Miltai. Kepiniams vartojami aukščiausios ir pirmos rūšies kvietiniai miltai. Juose gausu krakmolo (iki 79%), baltymų (10-16%), mineralinių medžiagų bei vitaminų (B₁, B₂, P.P. E). Prieš kepimą miltai persijojami, kad juose atsirastų daugiau oro. Jei yra kepama su kepimo milteliais, juos reikia persijoti kartu su miltais.

Krakmolas. Kepiniams vartojamas bulvių ir kukurūzų krakmolas.

Cukrus. Kepiniams vartojamas smulkus, gabalinis ir miltinis cukrus. Cukraus dedama į tešlas, kremus, mases, iš cukraus verdami sirupai, glajai, be to, jis vartojamas kepiniams papuošti. Cukrus labai pagerina

kepinų skonį, išvaizdą, padidina maistingumą. Tačiau, vartojant cukrų, reikia laikytis nurodytų proporcijų. Pridėjus į tešlą per daug cukraus, miltų gliūmas blogiau brinksta. O cukraus perteklius mielinėse tešlose stabdo mielių veikimą.

Medus vartojamas natūralus ir dirbtinis. Juo pakeičiama dalis cukraus, kepat meduolius ir kai kuriuos sausainius. Medus suteikia gaminimams specifinį malonų skonį, kvapą ir rusvą spalvą.

Pieno produktai. Kepiniams vartojamas saldus pienas, grietinė, grietinė, varškė. Saldus pienas daugiausia vartojamas mielinėms tešloms. Mieliniai kepiniai su pienu būna minkštesni, elastingesni, turi malonų pieno skonį. Pienas taip pat įeina į kai kurių kremų bei glajų sudėtį. Grietinės, grietinės dedama į tešlas su kepimo milteliais. Be to, iš grietinės ir grietinės plakami kremai.

Riebalai. Kepiniams vartojamas sviestas, margarinas, aliejus, rečiau kiaulių taukai.

Sviestas yra geriausi riebalai, kuriuos tinka vartoti, gaminant visų rūšių kepinus.

Kremai paprastai gaminami tik su sviestu. Kepiniams sviestas turi būti šviežias ir be pašalinio kvapo bei skonio. Sviestą galima pakeisti margarinu. Gaminant meduolius, galima vartoti aliejų. Taukuose verdami įdaryti pyragėliai, spurgos, žagarėliai.

Riebalai į tešlas gali būti įmaišomi kieti (sluoksniuojant su tešla arba įkajojant į miltus), suminkštinti (ištrinti iki purumo arba pašildyti iki tirštos grietinės konsistencijos) ir skysti. Įmaišyti kieti riebalai tešlai suteikia trapumo. Suminkštinti riebalai tešloje sudaro plėveles, kurios sulaiko daugiau oro ir kepiniai geriau išskyla, negu įmaišius skystus riebalus, kurie tešloje pasiskirsto lašeliais. Riebalai pagerina kepinų skonį, padidina maistingumą. Be to, riebus kepiniai ilgiau išsilaiko švieži.

Kiaušiniai. Juose yra baltymų, riebalų, mineralinių medžiagų ir vitaminų (A, D, B₁, B₂, E). Kepiniams vartojami vištų kiaušiniai. Kiaušiniai įeina beveik į visų tešlų sudėtį, vartojami kremams gaminti. Kiaušiniai labai pagerina kepinų skonį, spalvą, padidina maistingumą. Į tešlas dedami vieni tryniai arba tryniai ir atskirai išplakti baltymai, arba įmušti sveiki kiaušiniai. Tryniai veikia kaip riebalų emulgatoriai, dėl to, ištrynus kiaušinius su riebalais, gaunamos purios vientisos masės. Išplakti kiaušinių baltymai sudaro tirštas, patvarias, daug oro sulaikančias putas ir yra vartojami tešlai išpurenti.

Vaisiai. Kepiniams paskaninti į tešlas dedama razinos, cukrinukai (cukatos), riešutai, aguonos.

Razinos dedamos į mielinus kepinus ir kepinus su kepimo milteliais, vartojamos įdarams. Jos pirmiausia nuplaunamos šiltu vandeniu, po to išgriebiamos ir nusauginamos švaria šluoste. Įdėjus į tešlą drėgnų razinų, kepinyje aplink jas susidaro tuštumos.

Cukrinukai — tai cukruje virti ir išdžiovininti vaisiai. Jie supiaustomi plonais ruožiais ir dedami į pagerintas mielines tešlas, keksus, meduolius, panaudojami papuošimams.

Riešutai. Vartojami lazdynų, valakiniai, žemės riešutai. Jie dedami į tešlas su kepimo milteliais, trapias, biskvitines ir pagerintas mielines tešlas, iš jų gaminami įdariai. Riešutai vartojami papuošimams.

Aguonos dedamos į mielinus kepinus, biskvitus, iš jų gaminami įdariai. Paruošiant aguonas, jos pirmiausia persijojamos ir nuplaunamos, tada beriamos į verdantį vandenį ir plikomos tol, kol vanduo užverda. Po to aguonos perkošiamos, išpilamos ant švarios šluostės ir išdžiovinamos.

Prieskoniai gaunami iš įvairių augalų sėklų, vaisių, žiedų, lapų, žievelių, šaknų, kuriuose yra skoninių arba aromatinių medžiagų.

Kepiniams vartojami muskato riešutai, anyžiai, kalendra, kardomonas, kvapieji pipirai, vanilė, žvaigždėtieji anyžiai, kmynai, gvazdikai, cinamonas, imberas, citrinų ir apelsinų žievelės geltonasis sluoksnis, natūrali kava be nuosėdų.

Meduoliams sudaromi prieskonių mišiniai.

Visada prieskoniai smulkinami prieš pat vartojimą ir dedami į tešlas, baigiant jas ruošti.

Nuo citrinų bei apelsinų žievelės geltonasis sluoksnis nutrinamas cukraus gabalėliu arba nutarkuojamas, o nuo džiovintų žievelių — nutarkuojamas.

Esencijos būna natūralios ir sintetinės. Natūralios esencijos gaunamos iš prieskonių augalų, o sintetinės — cheminiu būdu. Geru skoniu pasižymi migdolų, romo, vanilės, citrinos, ananaso esencijos. Jos dedamos į sirupus, kremus, glajus labai mažais kiekiais (lašais).

Konjakai, likeriai, vynai, uogų sultys vartojami kremams, drebučiams ir sirupams aromatizuoti. Iš likerių daugiausia vartojamas romas ir kavos likeris. Vynai vartojami stiprūs, desertiniai (dažniausiai šviežūs). Tamsus vynas vartojamas tamsiems kremams arba juo praskiedžiami vaisių košės įdarai.

Mielės. Mielinėms tešloms išpurenti vartojamos mielės — gyvi grybeliai, kurie turi būti švieži ir nesušalę, nes žemoje temperatūroje žūva. Mielės įmaišomos į tešlą. Vienam kilogramui miltų imama 20 — 50 g. mielių, priklausomai nuo to, kiek į tešlą bus dedama cukraus, riebalų ir kt. Ruošiant mieles, pirmiausia jos sudedamos į molinį indą ir mediniu šaukštu sutrinamos su truputėliu cukraus, kol suskystėja. Trinant metaliniame inde ar trinant metaliniu šaukštu, mielės pajuosta. Ištrintos mielės supilamos į pašildytą skystąją tešlos dalį. Geriausia temperatūra mielėms veikti yra 27 — 32° C. Dėl to šioje temperatūroje tešla maišoma ir laikoma — kildinama. Tešlai šiltai stovint, mielės dauginasi. Mielių grybeliams veikiant cukrų, tešloje atsiranda alkoholio ir anglies dioksido. Anglies dioksido burbuliukai, verždamiesi iš tešlos, ją išakija, iškelia. Tešla turi iškilti iki kepimo, nes, kai kepama tešla įkaista iki 45 — 50° C, mielės nustoja veikusios, o prie 55° C jos visai žūva.

(Iš E. Binkauskienės "kepsniai")

• SVEIKATA

SVEIKAS MAISTAS IR SU CHEMIKALAIS

JONAS PRUNSKIS, DIPL. CHEM.

Man atvykus į USA 1949 metais, teko dažnai susitikti su vietiniais lietuviais darbe ar namuose. Jie visi sakydavo man, kad čia maistas su "poizenu", netaip kaip Lietuvoje. Aš tuo netikėdavau, nes Lietuvoje nieks apie tai nekalbėdavo. Kaimą šviežiu maistu aprūpindavo ūkininkai, o didesni Lietuvos miestai buvo aprūpinami šviežiais maisto produktais bendrovijų "Maistas" ir "Pieno centro". Man atliekant mėsos priežiūrą ir dalinai pieno posterizaciją veterinarijos rajonuose, Veterinarijos departamento instrukcijos liepė tikrinti apkrečiamų ligų ir parazitų atžvilgiu. Lietuvoje vykdant mėsos priežiūrą, dažnai susidurti tekdavo su įvairiais virusais, labai retai su trichinomis, o iš apkrečiamų ligų su tuberkulioze, kiaulių raudonlige, rečiau su brucelozė. Pagyvenęs ilgiau Čikagoje ir pradėjęs studijuoti chemiją, supratau, kad man vietinių lietuvių kalbėta apie maisto "poizeną" yra tikrai realu chemikalų formoje. Amerikoje tų chemikalų deda visur ir dėl įvairių priežasčių, kaip maisto spalvai, jo skonio pagerinimui, kad geriau ir ilgiau laikytųsi, maisto konsistencijai, jo saldumui, rūkstumui ar šarmingumui ir t.t. Chemikalų kontrolė maiste prasidėjo

Amerikoje 1906 metais, tačiau tuo susirūpinta rimčiau vėliau ir buvo tam įsteigta Food and Drug Administration (FDA). Chemikalų Amerikoje tikrai daug naudoja. Pvz. 1960 metais chemikalų buvo suvartota apie 450 milijonų, 1970 metais apie 700 milijonų svarų, o 1980 m. buvo suvartota chemikalų maistui ir gėralams apie 1.44 bilijonų svarų, ir taip jų vartojimas kyla kasmet. Dabar maistui ir gėralams vartojama apie 2100 rūšių chemikalų. Kylant chemikalų vartojimui maiste, kyla ir vėžių susirgimai. Pvz. Amerikoje 1970 metais buvo apie 350 tūkstančių, o 1973 metais jau apie 620 tūkstančių susirgimų vėžių. Food and Drug administracija kaskart griežčiau kovoja su chemikalų naudojimu maistui, bet nesnaudžia ir firmos, išdirbančios tuos chemikalus ir mesdamos milijonus dolerių apgynimui jų. FDA padeda ir Environmental Protection Agency (EPA) — gamtos saugos agentūra. Praeitą vasario mėnesį EPA uždraudė vartoti chemikalą Ethylene dibromide (EDB), kuris yra naudojamas javų, vaisių, kaip apelsinų, citrinų purškimui nuo parazitų. Šį chemikalą gana plačiai vartoja barstymui malūnuose, javų sandėliuose bei vaisių pramonėje apsaugo juos nuo parazitų. EPA — viešosios sveikatos agentūros administratorius paskelbė taisykles dėl to chemikalo naudojimo, kuris sveikatai nėra pavojingas, tačiau pas bandomuosius gyvulius sukelia vėžį. Todėl chemikalas Ethylene dibromine palaipsniui bus išimamas vartojimui, nes jis gali patekti į duoną, miltus, grūdus, vaisius. Šis chemikalas pradėtas vartoti 1947 metais ir nustatyta, kad banduomuosiuose gyvuliuose ne tik sukelia vėžio ligą, bet sukelia ir genetinius susirgimus (genetiniai susirgimai reiškia paveldėjimo pradų). Dėl šio chemikalo nuodingumo dar vyksta kontrolė. Bandymai su gyvuliais jų žalingumą įrodė, bet dar nėra įrodymo dėl žmonių sveikatai žalingumo, nes maistas paruošiant plaunamas, kepamas, verdamas, tad to chemikalo išplaunama, verdant jo daug išgaruoja ir jo žalingumas sumažėja. Tačiau žmonėms reikia imtis atsargumo, kuo mažiau pavojaus tuo geriau. Illinois viešosios sveikatos įstaiga liepė išimti iš maisto parduotuvių "S&W ilguosius ryžius" ir "Martha White's buttermilk pancake mix", kuriuose esama to chemikalo. Minėtų produktų gamyklų vadovybės ginčijasi dėl to chemikalo žalingumo žmogui, tačiau jie žada jį pakeisti kitu nežalingu. Taigi geriau nuo minėtų produktų vartojimo laikinai susilaikyti, kol jie bus pakeisti ne tik Illinois, bet ir kitur.

• Atsiųsta paminėti

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo leidinys. žurnalas mokyklai ir šeimai; leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorė — Stefanija Stasienė, 18112 Windward Rd., Cleveland, Ohio, U.S.A. 44119; administratorius — Juozas Plačius; 3206 W. 65th Pl., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; išeina du kartus per metus, prenumerata \$4.00.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill, 60636, U.S.A. Tel. (312) 778-2200.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas: redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$8.00

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, U.S.A.; leidėjai — Ateitininkų Federacija: administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave.,

Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$9.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A., 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, U.S.A., 71901; vieno numerio kaina — \$4.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A., 60629.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus - 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 West 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kaskaitis, 935 Beverly Rd. Cleveland Hts. Ohio 44121 U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T.T. Pranciškonai; redaktorius — T.V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$5.00 adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, U.S.A.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituan Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Adomaitienė O. Annandale, Vi., Aleksonienė Č. Braintree, Mass., Ardienė R. Fairview, Pa., Arūnienė A. Toronto, Ont., Asmenavičienė A. Hamilton, Ont., Azubalienė G. Adnville, Ill., Bajorūnienė M. Southfield, Mich., Balčiūnienė B., Boliver, Ohio, Barakauskienė P. Toronto, Ont., Baršauskienė S. La Salle, Que., Batisa B. Brockton, Mass., Bielinienė N. Cleveland, Ohio, Breichmanienė G. Dundas Ont., Budnikienė J. Toronto, Ont., Budzinaiuskienė B. Waterbury, Conn., Bumbulienė M. Toronto, Ont., Bureikienė R. Los Angeles, Calif., Butkevičienė H. Oshawa, Ont., Čampienė K. Waterbury, Conn.,

PRAŠOM SUMOKĖTI
"MOTERS" PRENUMERATA
UŽ 1984 IR SKOLAS
UŽ 1983 METUS

ADMINISTRACIJA

Čepulienė R. Middle Village, N.Y. Česnienė M. Worcester, Mass., Čizikienė B. Chicago Ill., Dačienė A., Norwood, Mass., Dainienė J. Dollards des Ormeaux, Que., Dalindienė V. Toronto, Ont., Dėdinienė E., Brooklyn, N.Y. Dėdinienė V. Worcester, V. Worcester, Mass., Daveikienė O., Los Angeles, Calif., Dičiūnienė K. Woodville, Australia, Dobienė A. Weston, Ont., Dobrovalskienė V. Chicago, Ill., Dulksnienė A. Chicago Ill., Freidankienė T. Laval, Que., Gegeckienė N. Zuerich, Šveicarija, Genienė V. Chicago, Ill., Girdzijauskienė S., Toronto, Ont., Gotceitienė S. Toronto, Ont., Gražulienė T. Toronto, Ont. Heningienė P. Detroit, Mich., Ignaitienė I. Weston, Ont., Indrelienė O., Toronto, Ont., Jagelienė S. Toronto, Ont., Jakutienė P. Dorchester, Mass., Janušienė Z., Livonia, Mich., Jančiauskienė A. N. Geelong, Australia, Janušienė E. St. Germain, Man., Jalionienė S. Darien, Ill., Jokubaitienė R. Doncaster, Australia, Jucėnienė B. Juno Beach, Fla., Juodišienė O. Toronto, Ont., Jurgutienė R. Hamilton, Ont., Jurkėnienė E. Worchester, Conn., Juškienė L. Kenosha Wisc., Kalinauskienė S. Philadelphia, Pa., Kamaitienė D. Hamilton, Ont., Karasiejienė M. Mississauga, Ont., Karosienė E. Edmonton, Alta., Kazlauskienė S. Chicago, Ill., Kazlauskienė M. Hamilton, Ont., Katelienė A. Toronto, Ont., Keniauskienė O. Waterbury, Conn., Kirvaitienė O. Toronto, Ont., Knezėnienė A.N. Britain, Conn., Kriaučėliūnienė S. Highland Ind., Kripienė E. Toronto, Ont., Kubilienė V. Rexdale, Ont. Kunnapuu L. Willowdale, Ont., Lapienienė V. Delhi, Ont., Lėdienė A. Toronto, Ont., Lėsevičiūtė B. Chicago, Ill., Liaudanskienė B. Detroit, Mich., Liegienė M. Stayner, Ont., Lukošienė P. Hamilton, Ont., Macnorieienė B. Chicago, Ill., Mališauskienė M. Kenosha, Wisc., Martinkienė B. S. Boston, Mass., Martišauskienė O. Brockton, Mass., Miliauskienė S. Chicago, Ill., Matulionienė O. Plattsburg, N.Y., Mei-liūnienė A. Sydney, Australia, Meškauskienė E. Sioux City, Iowa, Meškauskienė O. St. Catharines, Ont., Meškauskienė E. Chicago, Ill., Mikulienė U. Westchester, Ill., Milčienė A., Manchester, Conn., Mitalienė O. Toronto, Ont., Mykolaitienė B. Detroit, Mich., Morkūnienė B. Chicago, Ill., Motiejūnienė O. Los Angeles, Calif., Nenortienė K. Manchester, Conn., Oksienė I. Los Angeles, Calif., Ottienė V. Toronto, Ont., Pakalnienė P. Beverly Shores, Ind., Paulaitienė N. Sudbury, Ont., Penčyliėnė J. Chicago, Ill., Petrašiūnienė A. London, Ont., Patrauskienė J. N. Chicago, Ill., Perikonienė E. Woosbine, Iowa, Povilaitienė A. Great Neck, N.Y., Rev. Pragulbickas J., Elizabeth N.Y., Prankienė P., Chicago, Ill., Prunskienė V. Chicago, Ill., Prūsienė J. Columet City, Ill., Pūronienė O., Lynden, Conn., Radavičiūtė E., Toronto, Ont., Ramūnienė M. Ottawa, Ont., Radživanienė B. Beckenham, Australia, Raudienė M. Chicago, Ill., Remezienė K. Richmond Hill. N.Y., Ribokienė E. Brockton, Mass., Rimienė A. Chicago, Ill., Rimkienė A. Chicago, Ill., Rudaitienė D. Chicago, Ill., Ruslienė J. Toronto, Ont., Rutkauskienė S. Lakewood, Ohio, Rutkauskienė V. Hyannis, Mass., Sakienė S. Mississauga, Ont., Sakienė A. Buffalo, N.Y., Šaltienė A. Phepston, Ont., Sekonienė T. Wasaga Beach, Ont., Šemienė G. Glenroy, Australia, Serapinienė T. Chicago, Ill., Šilimienė A. Centerville, Mass., Simonaitienė E. Bloomfield, Conn., Sirutienė R. Toronto, Ont., Sister M. Lucia, Putnam, Conn., Skardienė E. Sault St. Marie, Ont., Skeivienė A. Chicago, Ill., Skladaitienė E. Philadelphia, Pa., Stankaitienė M. Delhi, Ont., Stankūnienė M. Chicago, Ill., Starkienė O. Chicago, Ill., Staškevičienė I. Bronx, N.Y., Stepaitienė E. Toronto, Ont., Steponavičienė S. Sunshine, Australia, Trečiokienė A. Santa Monica, Calif., Stravinskienė B. Chicago, Ill., Stropienė A. Chicago, Ill., Šurmienė P. Philadelphia, Pa., Švalkienė B. Northhampton, Anglija, Trečiokienė G. Union, N.J., Tribinevičienė G. Manitulen Islands, Ont., Ulpaitė I. Dorchester, Mass., Dr. Vadopalienė B. Worchester, Ill., Valiūnienė V. Chicago, Ill., Varienė K. Santa Monica, Calif., Vaškevičienė D. Verdun, Que., Vilimienė A. Toronto, Ont., Vilkienė V. m. Sun City, Calif. Vilutienė M. Beverly Shores, Ind., Viskantienė G. Chicago, Ill., Vitkienė L. Tillonburg, Ont., Žadeikienė V. Oak Lawn, Ill., Zarienė J. Yucaipa, Calif., Žemaitienė M., Derby, Anglija, Žilionienė O. Cleveland, Ohio, Žitkevičienė J. Moonee Ponds, Australia, Žitkuvienė A. Seattle, Wash.

ŽURNALUI AUKOJO

\$200.00 — K.L.K. Moterų Draugijos Montrealio Skyrius, Montreal, Que., Priskėlimo Parapijos Credito Kooperatyvas, Toronto, Ont., \$100.00 — K.L.K. Moterų Draugijos Mississaugos Skyrius, Mississauga, Ont., \$50.00 — Gustainienė O. Don Mills, Ont., Lietuvių Moterų Klubas, Racine, Wisc., \$20.00 — Liet. Moterų Federacijos Klubas, Waterbury, Conn., \$15.00 — Ramūnienė M. Ottawa, Ont., \$10.00 — Čizikienė B. Chicago, Ill., Girėnienė E. Islington, Ont., Gotceitienė O. Toronto, Ont., Jankūnienė D. Hamilton, Ont., Kaliukevičienė I. Port Severn, Ont., Liegienė M. Stayner, Ont., Mališauskienė M. Kenosha, Wisc., Mikolaitienė B. Detroit, Mich., Petrikonienė E. Woodbine, Iowa., Prankienė P. Chicago, Ill., Žemaitienė I. Islington, Ont., Žitkuvienė A. Seattle, Wash., \$7.00 — Jančiauskienė A. N. Geelong, Australia, \$6.00 — Žitkevičienė J. Moonee Ponds, Australia, \$5.00 — Budnikienė J. Toronto, Ont., Česnienė M. Worcester, Mass., Dėdinienė E., Brooklyn, N.Y., Dėdinienė V. Worcester, Mass., Dičiūnienė K. Woodville, Australia, Girdzijauskienė S. Toronto, Ont., Gražulienė T. Toronto, Ont., Gurevičius A. Toronto, Ont., Janušienė Z. Livonia, Mich., Juodišienė O. Toronto, Ont., Keniauskienė O. Waterbury, Conn., Knezėnienė A.N. Britain, Conn. Kriaučėliūnienė S. Highland, Ind., Leparskienė A. Warren, Mich., Liaudanskienė B. Detroit, Mich., Milčienė A. Manchester, Conn., Rev. Pragulbickas J. Elizabeth, N.Y., Radavičiūtė E. Toronto, Ont., Remezienė K., Richmond Hill, N.Y., Šemienė G. Glenroy, Australia, Stankūnienė M. Chicago, Ill., Staškevičienė I. Bronx, N.Y., Stravinskienė B. Chicago, Ill., Tomošūnienė P. Cicero, Ill., Tribinevičienė A. Manitulen Islands, Ont., Zarienė J. Yucaipa, Calif., \$4.00 — Jessen R. Burton, Australia, Valadkienė A. Hamlyn, Australia, Švambarienė S. Eltham, Australia, \$3.00 — Andriukonienė M. Geelong, Australia, Bajalienė D. N. Lamberton, Australia, Krausienė A. Maribymong, Australia, Šukevičienė K. Toronto, Ont., Tocilauskienė V. Chicago, Ill., Varkalienė A. Sunshine, Australia., \$2.00 — Čypienė B. Rochester, N.Y., Frejerienė E. Grand Rapids, Mich., Gataveckienė O. Toronto, Ont., Girdžiūnienė S. Union Pier, Mich., Grybienė V. Toronto, Ont., Gverzdienė M. St. Catharines, Ont., Hasselberg J. Yonkers, N.Y., Lendraitienė M. Boston, Mass., Petkauskienė D. Chicago, Ill., Petrušaitienė S. Racine, Wisc., Sadauskienė K., Hot Springs, Ark., Šileikienė J. Toronto, Ont., Šliažienė A. Chicago, Ill., Vasylionienė J., Dunelle, N.J., Vadegienė T., Cleveland, Ohio, Veisienė E. Chicago, Ill., Žebrauskienė V. Toronto, Ont., \$1.00 — Šimėnienė A. Dorchester, Mass., Vasiliauskienė O. Woodhaven, N.Y.